

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ HALK EDEBİYATI
METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

İSMAİL IŞIK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: DOÇ.DR. SELCEN ÇİFCİ

UŞAK

EYLÜL, 2019

ORTAOKULTÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ HALK EDEBİYATI
METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

İsmail IŞIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Selcen Çifci

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ HALK EDEBİYATI METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

İsmail IŞIK

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Danışman: Doç. Dr. Selcen Çifci

2019

Özet

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan halk edebiyatına ait metinlerin değerler eğitimi açısından incelendiği bu çalışmada, 2005 – 2006 Eğitim öğretim yılından başlayarak 2018-2019 Eğitim Öğretim yılına kadar okutulan Türkçe ders kitaplarından toplam 29 ders kitabı incelenmiştir. Betimsel nitelikte olan bu çalışmada doküman incelemesi ve tarama tekniği kullanılmıştır. Çalışmada MEB, Ders Destek, Eksen, Başak, Ez-De, Dörtel, Cem, Ada, Pasifik, FCM, Gizem, Evren, Doku, Koza, Enderun yayınları Türkçe Ders Kitapları ele alınmıştır.

Ders kitaplarındaki halk edebiyatı metinleri adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsız ve özgür düşünebilme, cesaret-liderlik, çalışkanlık, doğruluk- dürüstlük, Dostluk, empati, estetik duyguların geliştirilmesi, fedakârlık, Hoşgörü- duyarlılık, iyimserlik, iyilik yapmak, kültürel mirasa sahip çıkma, misafirperverlik, nazik olmak, özgüven, paylaşımcı olmak, saygı, selamlaşma, sevgi, sorumluluk, şefkat - merhamet, temizlik, vatanseverlik değerleri olmak üzere Talim

Terbiye Kurulu'nun belirlemiş olduğu MEB Değerler Eğitimi Yönergesi'nde yer alan 27 değer içerisinde taranmıştır. Ayrıca MEB tarafından uygulamada yaşanan sıkıntuların bir ölçüde bertaraf edilebilmesi ve ders öğretim programları arasında birliktelik sağlanabilmesi düşüncesiyle ders farkı gözetilmeksizin bütün ders öğretim programlarında ortak olmak üzere adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olmak üzere 10 kök değerler tespit edilmiştir. Bu araştırmada metinler bu 10 kök değer açısından da taranmıştır. İncelenen kitaplar yıllara göre gruplandırılarak tablo şeklinde analiz edilmiştir. Araştırmacı tarafından tespit edilen değerler, uzman görüşlerine de başvurularak neticelendirilmiştir. Buna göre incelenen ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki halk edebiyatı metinlerinde toplam 318 değer bulunmuştur.

İncelenen 29 ders kitabı içerisinde halk edebiyatına ait toplam 120 metin tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, Türkçe ders kitaplarında Halk Edebiyatı metinlerine yeterince yer verilmediği görülmüş, incelenen Halk Edebiyatı metinlerinde ise en çok tespit edilen değerlerin sevgi (64), vatanseverlik (44), dostluk (23), cesaret-liderlik (21), yardımseverlik (16) ve saygı (16) değerleri olduğu tespit edilmiştir. Ders kitaplarındaki metin sayıları ve tema isimleri yıllara göre farklılıklar gösterdiği tespit edilmiş bunun sonucunda ise yıllara göre bulunan değerlerde farklılaşma olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Değerler eğitimi, Halk Edebiyatı ürünleri, Türkçe ders kitapları.*

THE ANALYSING OF FOLK LITERATURE TEXTS IN SECONDARY SCHOOL
TEXTBOOKS IN TERMS OF VALUES EDUCATION

İsmail IŞIK

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Danışman: Doç. Dr. Selcen Çifci

2019

ABSTRACT

In this study that Folk literature texts ,existing in Secondary school textbooks are analysed on the basis of value education, 29 textbooks taught from 2005-2006 academic year to 2018-2019 are examined. In this descriptive study , Document analysing and scanning techniques are used. In the study , MEB, Ders Destek, Eksen, Başak, Ez-De, Dörtel, Cem, Ada, Pasifik, FCM, Gizem, Evren, Doku, Koza, Enderun publishing Turkish Language textbooks are evaluated.

Folk literature texts in textbooks are scanned in terms of these 27 values that are Tolerance, sensitivity, optimism, goodness, cultural heritage, hospitality, kindness, self-confidence, sharing, respect, greeting, love, responsibility, compassion, cleanliness, patriotism placing in MEB Values Education Directive. Additionally, 10 root values including justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, philanthropy are identified in order to eliminate the problems experienced in practise and provide a unity among the course curriculas. In this study text are scanned considering these 10 values, too. The scanned books were grouped according to years and analysed as tables. The values determined by the researcher were concluded by referring to expert opinions. With reference to this,

318 values in total has been detected in analysed Secondary School Turkish Language textbooks.

120 texts in total belonging to folk literature were determined in examined 29 textbooks. These findings shows us that Folk Literature texts aren't sufficiently placed in textbooks. And, it has been detected that the most determined values are love (64), patriotism (44), friendship (23), courage-leadership (21), helpfulness (16) and respect (16). It was found that the text numbers and theme names in the textbooks showed differences according to years, and as a result of this , it was observed that there was a difference in the values found by years.

Keywords: *Values education, Folk Literature Products, Turkish textbooks*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 164009013 No'lu öğrencisi İsmail IŞIK'ın "ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ HALK EDEBİYATI METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ" adlı tezi 10/09/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Adı Soyadı

Danışman: Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ

Üye : Doç. Dr. Zekerya Batur

Üye : Dr. Öğr. Üyesi M.Kürşad Yangil

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Sözlü geleneğin en güzel örneklerine sahip olan halk edebiyatı eserleri, Türk kültürüne ait olan kültürel değerleri yansıtan önemli metinlerdir. Türkçe dersinde Türk milletine ait gelenekleri, görenekleri ve değerleri aktarmada Halk Edebiyatı metinlerinden yararlanmak faydalı olacaktır.

Bu çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki halk edebiyatı metinlerinin değerler eğitim açısından durumu ortaya konmuştur. Türkçe ders kitabında metinlerindeki halk edebiyatı türüne ait metinlerdeki değerlere yönelik daha önce böyle bir akademik çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışma ile ders kitaplarındaki Halk Edebiyatı metinlerinin sayısı belirlenmiş ve bu metinlerdeki değerler ele alınmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, beni yüreklendiren çok kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Selcen ÇİFCİ'ye çok teşekkür ediyor, katkılarından dolayı kendisine minnettar olduğumu ifade etmek istiyorum. Ayrıca çalışmam boyunca deneyimlerini benimle paylaşan değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Musa ÇİFCİ'ye, Sayın Doç. Dr. Zekerya BATUR'a ve Sayın Dr. M. Kürşad YANGİL'e teşekkür ederim.

Hayatımın her anında desteğiyle yanımda olan, öğrenim hayatım boyunca desteğini hiç esirgemeyen biricik annem Halime IŞIK'a ve biricik babam Murat IŞIK'a Ayrıca desteğini ve fedakârlığını hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan sevgili eşim Sultan IŞIK'a candan teşekkürü bir borç bilirim.

İsmail IŞIK

Uşak, 2019

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : İsmail IŞIK

Doğum Yeri ve Tarihi : Uşak, 12/04/1988

Lisans Öğretimi :Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe
Öğretmenliği Bölümü

İş Deneyimi:

1. MEB- Şanlıurfa/Akçakale Bulgu Ortaokulu (2012-2013)
2. MEB- Uşak/Banaz Gürlek Ortaokulu (2013-)

İletişim:

E-posta Adresi : ismailisik88@gmail.com

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	viii
ÖZGEÇMİŞ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
1.BÖLÜM	1
1.1.GİRİŞ	1
1.1.1.Problem Durumu.....	1
1.1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.1.3.Araştırmanın Önemi.....	2
1.1.4. Problem Cümlesi.....	2
1.1.5.Alt Problemler.....	3
2.BÖLÜM	4
2.1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1.1. Türk Halk Edebiyatı.....	4
2.1.2. Türk Halk Edebiyatı Genel Özellikleri	5
2.1.3. Türk Halk Edebiyatı Türleri.....	6
2.1.3.1. Halk Şiiri.....	6
2.1.3.1.1. Türkü.....	7
2.1.3.2. Masal.....	7
2.1.3.3. Tekerleme	7
2.1.3.4. Bilmece	8
2.1.3.5. Fıkra	8
2.1.3.6. Destan	8
2.1.3.7. Efsane.....	9
2.1.3.8. Halk Hikâyesi.....	9
2.1.3.9. Karagöz.....	10
2.1.3.10. Deyim ve Atasözü.....	10
2.1.4. Türkçe Öğretim Programlarında Türk Halk Edebiyatı	11
2.1.5. Değer Kavramı.....	14
2.1.6. Araştırmadaki Değerlerin Tanımı	19
2.1.7.Değerler Eğitimi ve Önemi	26
2.1.8. Türkçe Eğitiminde Değerler Eğitimi (düzenle).....	28
2.1.9.Türkçe Ders Kitaplarıyla Değerler Eğitimi.....	31

2.1.10.İlgili Çalışmalar	32
3.BÖLÜM	38
3.1.Yöntem.....	38
3.2.Araştırmanın Modeli.....	38
3.3.Araştırma Materyalleri.....	38
3.4. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi	38
3.5. Sınırlılıklar	40
3.6. Varsayımlar.....	40
4.BÖLÜM	41
4.1. BULGULAR VE YORUMLAR.....	41
4.1.1.2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	41
4.1.2.2017-2018 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	54
4.1.3.2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	60
4.1.4.2015-2016 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	62
4.1.5.2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	65
4.1.6.2013-2014 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	67
4.1.7.2012-2013 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	72
4.1.8.2011-2012 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	74
4.1.9.2010-2011 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	75
4.1.10.2009-2010 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	76
4.1.11.2008-2009 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	79
4.1.12.2007-2008 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	81
4.1.13.2006-2007 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	83
4.1.14.2005-2006 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular	84
5. BÖLÜM	86
5.1.TARTIŞMA VE SONUÇ	86
5.2. ÖNERİLER.....	90
KAYNAKÇA.....	92

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında Sınıf Düzeyine Göre Metin Türlerinin Dağılımı	11
Tablo 2: Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar	29
Tablo 3: 8.Sınıf MEB Yayınlarında Yer Alan Değerler	41
Tablo 4: 7.Sınıf MEB Yayınları.....	43
Tablo 5: 7.Sınıf Ders Destek Yayınları.....	45
Tablo 6: 7.Sınıf MEB(2) Yayınları	47
Tablo 7: 6.Sınıf Eksen Yayınları.....	49
Tablo 8: 6.Sınıf MEB Yayınları.....	51
Tablo 9: 5.Sınıf MEB Yayınları.....	54
Tablo 10: 6.Sınıf Başak Yayınları.....	56
Tablo 11: 7.Sınıf Ez-de Yayınları	58
Tablo 12: 8.Sınıf Dörtel Yayınları	59
Tablo 13: 5.Sınıf MEB Yayınları.....	60
Tablo 14: 5.Sınıf Cem Yayınları.....	62
Tablo 15: 8.Sınıf MEB Yayınları.....	64
Tablo 16: 7.Sınıf Ez-de Yayınları	65
Tablo 17: 5.Sınıf Ada Yayınları.....	67
Tablo 18: 6.Sınıf MEB Yayınları.....	69
Tablo 19: 7.Sınıf Pasifik Yayınları	70
Tablo 20: 8.Sınıf Ada Yayınları.....	71
Tablo 21: 5.Sınıf FCM Yayınları.....	72
Tablo 22: 7.Sınıf Gizem Yayınları.....	73
Tablo 23: 5.Sınıf Ada Yayınları.....	74
Tablo 24: 6.Sınıf Evren Yayınları.....	75
Tablo 25: 6.Sınıf Doku Yayınları	76
Tablo 26: 8.Sınıf Koza Yayınları.....	78
Tablo 27: 7.Sınıf Koza Yayınları.....	79
Tablo 28: 8.Sınıf Enderun Yayınları.....	80
Tablo 29: 6.Sınıf Koza Yayınları.....	81
Tablo 30: 7.Sınıf MEB Yayınları.....	83
Tablo 31: 8.Sınıf MEB Yayınları.....	84
Tablo 32: Araştırmada İncelenen Ders Kitapları ve Metin Sayıları.....	86

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Halk Edebiyatı Türleri Dağılımı.....	87
Şekil 2: Tespit Edilen Değerlerin Yüzdelik Dağılımı.....	88

1.BÖLÜM

1.1.GİRİŞ

1.1.1.Problem Durumu

Milletlerin; toplumları ayakta tutan, birlikte olmalarını sağlayan kendine özgü birtakım değerleri ve bu değerler üzerine inşa ettikleri değerler sistemi vardır. Bu değerlerden bazıları milli özellikte bazı değerler ise evrensel niteliktedir. Son zamanlarda kişilerde görülen psikolojik bozukluklar tüm topluma yansımış, toplumsal duyarlılıktan ziyade kişisel çıkarların ön planda olduğu, bencilliğin arttığı, farklılıklara saygı gösterilmeyen bir toplum anlayışı ortaya çıkmıştır. Toplumlarda ortaya çıkan bu huzursuzlukların nasıl giderilebileceğine dair çözüm yolları aranmaya başlanmıştır. Bu bağlamda benzer problemlerle karşılaşan ülkeler bir çözüm olabileceği düşüncesiyle geçmişlerinde var olan millî değerleriyle farklı kültürler arasında ortaklık gösteren kimi evrensel değerleri kendi insanlarına kazandırma uğraşına girişmişlerdir. Bu değerlerin kazandırılmasında örgün eğitim kurumları önemli bir yere sahiptir. Okullarda bu değerlerle ilgili temellerin atılmasını sağlamak için bir takım kök değerler belirlenmiştir. Kazandırılması hedeflenen milli ve evrensel yönleri olan bu kök değerler “dostluk, dürüstlük, adalet, sabır, saygı, öz denetim, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” tüm ders öğretim programlarına dahil edilmiştir (Kurtoğlu, 2019).

Değerler eğitimi; kişilik sahibi, ahlaklı, düzgün karakterli bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Değerlerin çocuğa aktarılmasında aile, çevre, medya gibi unsurların rolü vardır. Ancak bir toplumun değerlerini çocuklara aktarmada okullara büyük pay düşmektedir. Bu nedenle derslerin öğretim programları ve programa göre hazırlanan ders kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi, değer aktarımının ne durumda olduğunun ortaya konulması açısından önemlidir (Deniz ve Karagöz, 2018).

Eğitim, değer aktarımının en iyi şekilde yapılmasına olanak sağlar (Atabek, 1999). Okullar öğrencileri gerçek hayata hazırlamada önemli rol oynar. Bireylerin toplumda kurallara uyarak birbirine saygılı ve hoşgörülü bir şekilde yaşamaları için

değerler eğitiminin okullarda sistemli bir şekilde verilmesi gerekir. Okulun hedeflerinden biri de toplumu ayakta tutacak bu değerlerin öğrencilere kazandırılması olmalıdır (Ekşi, 2003).

Türkçe dersi değerler eğitimi açısından önemli bir yere sahiptir. Türk milletine ait olanı anlatan, milleti oluşturan değerlere yer veren edebi metinler Türkçe ders kitaplarında işlenerek değerlerin aktarılmasında araç olarak kullanılır. Bu önemli işlevinden dolayı ders kitaplarında kullanılacak Türk Halk Edebiyatı metinleri seçilirken çok titiz davranılmalı, seçilen metinlerin değerler eğitimine katkı sağlayacak içerikte ve bireyde olumlu davranış değişikliği yapacak türde olmasına dikkat edilmelidir.

1.1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan halk edebiyatı metinlerindeki değerleri tespit etmektir.

1.1.3.Araştırmanın Önemi

Ders kitapları değerlerin aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin kültürel açıdan gelişimini sağlamada ders kitaplarındaki metinlerin önemi göz ardı edilemez. Halk Edebiyatı metinleri de halkın içinden gelen bir sözlü gelenekten ortaya çıkmış ve dilden dile aktararak günümüze kadar ulaşmış eserlerdir. Bu eserlerde toplum ne yaşadıysa, o topluma ait olan bütün değerler işlenmiştir. Bu yüzden Halk kültürümüzü ve değerlerimizi yansıtan metinlerin seçimi kültür ve değer aktarımında önemli yere sahip olacaktır.

Kültür ve değer aktarımında ders kitaplarındaki metinlerin önemi büyüktür. Araştırmada Türkçe ders kitaplarında Halk Edebiyatı metinlerine ne derecede yer verildiği tespit edilecek ve bu metinlerdeki değerler aktarımına bakılmıştır.

1.1.4. Problem Cümlesi

Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki Halk Edebiyatı metinlerinde değerlerin verilme durumu nedir?

1.1.5.Alt Problemler

- Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki Halk Edebiyatı ait metinlerdeki değerler nelerdir?
- Ortaokul Türkçe ders kitaplarında Halk Edebiyatı metinleri ne kadar sıklıkta yer almıştır.
- Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan Halk Edebiyatı metinlerdeki kök değerler nelerdir?

2.BÖLÜM

2.1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. Türk Halk Edebiyatı

TDK güncel sözlükte halk edebiyatı “Adı belli olan veya olmayan kimselerin, halk ozanlarının yarattıkları şiir, destan, hikâye vb. türleri içine alan edebiyat” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019).

Elçin halk edebiyatını şu şekilde tanımlar: “Divan edebiyatı dışında kalan saz ve tekke şiiri nevinden ferdî mahsullerle malzemesi dile dayanan atalar sözü, destanlar, masallar, hikâyeler, fıkralar, bilmeceler, mâniler, türküler, ağıtlar, ninniler vb. gibi ilk söyleyicileri genellikle de tespit demediğimiz anonim veya ferdî eserlerdir.” (Elçin, 1995, s. 1).

Köklügiller (1974) halk edebiyatını şöyle açıklar: “Halkın ruhundan doğmuş, atalarımızdan bize aktarılmış edebiyat. Başlıca üç kolu vardır:

1. Ortak (Anonim) halk edebiyatı: Mâni, türkü, bilmece, atasözü, halk hikâyesi, destan, masal, tekerleme, ninni... gibi yazarı belli olmayan türküler.

2. Âşık edebiyatı: Halk şairleri tarafından geliştirilen koşuk, koşma, divan, destan, semaî, kalenderî, varsağı, güzelleme, taşlama, yedekli, ağıt, koçaklama... gibi türler.

3. Tekke (Tasavvuf) edebiyatı: Hikmet, ilahî, nefes, devriye, sathiye, deme... gibi dinsel konulu şiirler.” (s. 59)

İlaydın (1992) ise halk edebiyatı için “İlk devre Türk edebiyatının İslam kültür ve medeniyeti içinde devamıdır. İki koldan yürümüştür: Anonim halk edebiyatı, âşık edebiyatı.” (s. 10) değerlendirmesinde bulunur.

2.1.2. Türk Halk Edebiyatı Genel Özellikleri

Türk Halk Edebiyatı'nın genel özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Genellikle sade anlatım kullanılır. Süslü söyleyişten uzak sade bir tarzı vardır.
2. Milletimize ait kültür ve değerlerin günümüze aktarılmasında büyük bir rol oynamıştır.
3. Yaşanılan çevrenin Türkçesi kullanılmıştır.
4. Halkın içinden doğan eserler, konu, tema ve duyarlık bakımından halkın hayatına sıkı sıkıya bağlıdır.
5. Türk halk edebiyatı, ürünlerini hem nazım hem de nesir alanında vermiştir.
6. Nazım alanında meydana gelen türlerde ölçü olarak millî veznimiz olan hece ölçüsü kullanılmıştır.
7. Nazım alanında birim olarak genellikle dörtlükler kullanılmıştır.
8. Nazım ve nesirlerde verilen eserlerde kullanılan dil, açık, duru, sade bir Türkçedir.
9. Millî kültür unsurlarımızın, folklorumuzun, değerlerimizin, inançlarımızın bünyesinde teşekkül ettiği bir edebiyattır.
10. Nazım alanında verilen türlerde güçlü bir kafiye geleneği oluşmuştur.
11. Gerek nazım gerek nesir olarak ortaya konan türlerde işlenen konular, halkın sorunları, kederleri, dertleri, yaşları, üzüntüleri, sevinçleri, aşkları, savaşları, göçleri, felaketleri, ölümleri ve nasihatleridir.

12. Düz yazı örnekleri arasında halk hikâyeleri, halk masalları, atasözleri, deyimler, efsaneler, fıkralar halk tiyatrosu, bilmeceler, sayılabilir.

13. Bunlardan en yaygınları -tür olarak-, hikâyeler, efsaneler ve masallardır.

14. Deyimler, atasözü ve bilmeceler zaten -halkın ürünü olmakla beraber- her alanda herkes tarafından kullanılmaktadır.

15. Halk edebiyatında verilen ürünlerde halka hep ahlak kuralları, iyilik, yardımlaşma, birlik, dayanışma, ders verme, doğruluk, dürüstlük gibi mesajlar verilmeye çalışılmıştır.

16. Türk halk edebiyatının geçmişten günümüze kadar oluşturduğu güçlü bir sözlü geleneği vardır. Yazılı gelenek pek fazla gelişmemiştir. Bundan dolayı birçok tür anonim kalmıştır.

17. Türk halk edebiyatının günümüze kadar gelmesinde, unutulmamasında ve yaşanmasında müziğin büyük işlevi vardır (Gökahmetoğlu, 2010).

2.1.3. Türk Halk Edebiyatı Türleri

Bu bölümde halk şiiri, masal, tekerleme, bilmece, fıkra, destan, efsane, halk hikâyesi, Karagöz, deyim ve atasözü türlerine yer verilmiştir.

2.1.3.1. Halk Şiiri

Halk şiiri, halkın yaşantılarını, düşüncelerini, duygularını, hayallerini, acılarını, sevinçlerini, tiksintilerini, korkularını, inançlarını ile sorunlarını ve özlemlerini belirli biçimlerle dile getiren şiirlerdir (Bezirci, 1993, s. 15). Halk şiirinde mani, ninni, koşma gibi birçok tip vardır. Ancak burada sadece Türkçe Öğretim Programında ders kitaplarında olması gereken türler arasında belirtilen Türkü biçimine değinmek yeterli olacaktır

2.1.3.1.1. Türkü

Türkü, “Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume” olarak tanımlanır.

Kaya ise türküyü şöyle tanımlamıştır: “Halkın ruh hâlini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı hadiseleri yansıtan; hece ölçüsüyle bir veya dört mısralı bentlere çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle söylenen; manzum ve ezgili anonim ürünlere türkü denir.” (Kaya, 1999, s. 132).

2.1.3.2. Masal

Pertev Naili Boratav masalı şöyle tanımlamaktadır “Masal nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlarından ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır” (Boratav, 2013, s. 85)

Edebiyatımızın sözlü ürünlerinden olan masallar birçok özelliği ile halkımız tarafından önemli bir yere konmuştur. Masallar, gerek akıcılığı, gerek olağanüstü olaylara yer vermesi, gerek kahramanları bakımından halk tarafından benimsenmiş ve sevilmiştir. Haliyle masalların halk üzerinde önemli etkiler bıraktığı söylenebilir. Çünkü masalların sonunda halkın çıkarabileceği bir ders, bir mesaj vardır. Bu iletiler açısından masalların eğitimsel öneme sahiptir (Yavuz, 2002, s.1).

2.1.3.3. Tekerleme

Tekerleme TDK güncel sözlükte şu tanımlar yapılmıştır:

1. Çoğunlukla basmakalıp söz.

2. “Çoğunlukla, masalların genellikle başında bulunan Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.` gibi uyaklı giriş veya ara sözler” olarak tanımlanır.

3. Birbiriyle uyumlu hazır söz kalıbı.

4. Saz şairleri arasında yapılan deyiş yarışı.

5. Karagözde, özellikle Kavuklu'nun kullandığı sözler (TDK, 2019).

Bu tanımlardan yola çıkarak tekerlemeler yarı anlamlı, yarı anlamsız ya da saçma sapan ifadelerden oluşmuş söz kalıplarıdır diyebiliriz (Duymaz, 2002, s. 12).

2.1.3.4. Bilmece

Bilmeceler bir oyun türü olarak sanılsa da şekil olarak hem manzum hem de mensur örneklere sahip olduğundan sözlü edebiyat ürünleri arasında yer bulur. Bilmeceler eğitsel açıdan çocuklara birtakım kuralları öğretmesi itibarıyla son derece etkilidir (Türkyılmaz, 2009).

Bilmece, cevabı metin içinde verilen ipuçlarına gizlenen ve birtakım özellikleri üstü kapalı olarak anlatılan, çözülmesi belli bir zekâ ve hayat görüşünü gerektiren kimi ortamlarda oyun veya eğlence aracı, kimi ortamlarda ise eğitim aracı olarak görülen folklor ürünüdür (Yangil, 2015).

2.1.3.5. Fıkra

Sözlü edebiyat ürünleri arasında yer alan fıkra, şekil ve içerik bakımından kendine has özelliklere sahip edebî bir türdür.

Fıkraların kısa ve özlü bir anlatıma sahip olduğunu vurgulayan Aslan fıkrayı şu şekilde tanımlar: “Anonim halk edebiyatının hikâye formatında düzenlenmiş nesir ürünlerinden olan fıkraların en önemli özelliği, olayları kısa, özlü ve yoğun anlatımla vurgulanmasıdır. Fıkralar, güldürücü, nükteli, eleştirel, ders çıkarılan ve hüküm bildiren anlatımlardır” (Aslan, 2008, s. 293).

2.1.3.6. Destan

Destan TDK güncel sözlükte “Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir, epope” olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Batur destanın tanımını şu şekilde yapar: “Bir ulusun yaşamını yakından ilgilendiren savaş, göç gibi tarih ve toplum olaylarını anlatan uzun manzumelerdir. Ulusların duyuş, düşünüş, görüş ve inanışlarını tarihin çok eski çağlarından günümüze ulaştıran en önemli ürünler destanlardır.” (Batur, 1998, s. 309). Başlıca Türk destanlarımız Alper Tunga, Ergenekon ve Oğuz Kağan Destanlarıdır. (Artun, 2014, s. 135).

2.1.3.7. Efsane

Efsane TDK güncel sözlükte “Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence.” (TDK, 2019) olarak tanımlanmıştır.

Saim Sakaoğlu efsaneyi; şahıslar, olaylar veya yerlerle ilgili gerçek veya hayali olan olayların anlatıldığı ve sonucuna okuyanlar tarafından inanıldığı hikâyeler olarak açıklar (Sakaoğlu, 2013, s.21).

Batur (1998: 389-390) ise efsanenin eski çağlardan beri söylenegelen, çoklukla olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen kısa bir anlatı türü olduğunu ifade eder. Efsaneleri yaratılış, doğaya ve doğa olaylarına ilişkin, yerler ve yerleşim birimleriyle ilgili, kişilere bağlı efsaneler olmak üzere dört ana başlıkta toplamıştır.

2.1.3.8. Halk Hikâyesi

Batur halk hikâyesini; halk edebiyatında, yiğitlik, aşk konularını işleyen düz yazı-nazım karışımı bazen de yalnız düz yazı ile söylenen, çoğunlukla halk ozanlarınca (saz şairlerince) anlatılan hikâyelere verilen ad olarak tanımlamaktadır (Batur, 1998, s. 419).

Halk hikâyeleri destanların yerini tutarak, destanların görevini üstlenen yeni ve özgün bir türdür (Boratav, 2002, s. 63). Halk hikâyelerinin günümüze kadar ulaşmasını, meddahların, hekâtçıların, destancıların, hikâyecilerin, âşıkların sözlü belleklerinde saklanması sağlamıştır. Günümüzde ise bu geleneği usta – çırak ilişkisi içerisinde yetişen âşıklar yaşatmaktadır. Halk hikâyeleri bu sayede nesilden nesile aktarılır ve sözlü kültürümüzün devamı sağlanmış olur (Yılmaz, 2011).

“Halk öyküleri sözlü gelenekle anlatıldıkça kısmen olağanüstülükler gösterse de özellikle yaşanmış olayların anlatıldığı öykülerdir. Halk öykülerinin halkın ortak ürünleri olması, ağızdan ağza söylenerek dilin en canlı ve başarılı örneklerini bir arada bulundurması, bir topluma ait özgün değerler yargılarını, sosyal psikolojik özelliklerini içinde taşımaları en dikkat çekici özellikleri arasında bulunmaktadır.” (Güzel ve Torun, 2003a, s.39).

2.1.3.9. Karagöz

Geleneksel Türk tiyatrosunun önde gelen türlerindedir. Karagöz; bir gölge oyunu olup oyunda Hacivat, Karagözle beraber sahneyi paylaşan esas şahıslardır. Her Karagöz sanatçısı oyuna bir takım eklemeler yapmıştır. Bu yüzden belli bir konu yerine döneme ve şartlara göre konular oluşmuştur. Şive taklitleri, yanlış anlaşılmalara güldürücü durumlar ortaya çıkar. Bu oyunla Türk zekâsının mizah ve alaylarla gücünü görmüş oluruz (Güzel ve Torun, 2005, s.444). Menşei itibariyle gölge oyunu olan Karagöz, muhavere (karşılıklı konuşma) ve fasıl (oyun) adıyla bilinen iki ana bölümden oluşmaktadır. Muhavere, söyleşme adıyla da bilinen bu bölümde Karagöz ile Hacivat arasında karşılıklı güldürücü konuşmalar yer alır. Bu medrese Muhavere bölümünden sonra asıl bölüm olarak da bilinen fasıl bölümü takip eder... Karagöz oyunu, XVI. yüzyıldan günümüze kadar gelmiştir (Güzel ve Torun, 2005, s. 440).

2.1.3.10. Deyim ve Atasözü

TDK sözlükte “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir.” (TDK, 2019) olarak tanımlanan deyimleri Doğan Aksan “ Deyimler, bir dili konuşan toplumun yaşayışını, gelenek ve göreneklerini, dünya görüşünü, inançlarını, önemseydiği varlık ve kavramları, kısacası toplumun kültürünü yansıtan, o topluma ait düşünme biçimini ortaya koyan dilbilim açısından olduğu kadar yazın ve halkbilim açısından da önemli olan sözlerdir.” (Aksan, 2011, s. 91) şeklinde tanımlar. Doğan Aksan’ın tanımda da anlaşıldığı üzere deyimler bir toplumun yaşayışı hakkında bize ipuçları veren sözler olması açısından önemli bir yere sahiptir.

Sözlü kültür ürünlerinden biri olan atasözleri, ait olduğu toplumun gelenek ve görenekleri, inançları ve tarihi gibi yüzyıllar boyunca oluşmuş kültürel hafızanın ürünü olarak nesilden nesile aktararak zamana uygun halde yaşatılmıştır (Demir, 2016, s.15). Atasözleri her milletin kendi yansımasıdır. Milletler her olay ve durum karşısında tecrübe kazanarak bazen öğüt verici bazen yönlendirici bazen de yasaklayıcı atasözleri oluşturmuştur (Gönen, 2011, s. 81). Bu bağlamda birçok tanımı yapılan atasözleri için Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde “Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimesel” tanımını yapmıştır (TDK, 2019).

2.1.4. Türkçe Öğretim Programlarında Türk Halk Edebiyatı

1981 Türkçe Öğretim Programı'nın “Genel Amaçları” bölümünün 7. maddesindeki “Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmaktır.” (MEB, 2000, s. 7) ifadesi ile 2006 Türkçe Öğretim Programı'nın “Genel Amaçlar” bölümünün 9 ve 11. maddelerindeki “Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları” ve “Millî, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.” (MEB, 2006, s. 4) ifadeleri ile Türkçe öğretiminde Türk halk edebiyatı metinlerinin önemli bir yere sahip olduğunu görüyoruz.

Tablo 1: 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında Sınıf Düzeyine Göre Metin Türlerinin Dağılımı.

TÜRLER	1	2	3	4	5	6	7	8
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, Otobiyografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)		+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+			+	+
Haber Metni, Reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale / Fıkra / Söyleşi /Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
HİKÂYE EDİCİ METİNLER								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal / Efsane / Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
ŞİİR								
Mani / Ninni	+	+	+	+				
Şarkı / Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme / Sayısmaca / Bilmece	+	+	+	+				

Tabloyu incelediğimizde halk edebiyatı türlerinden mani/ninni ve tekerleme/sayısmaca/bilmece türlerinin sadece İlkokul (1-4.sınıf) ders kitaplarında yer verildiği görülmüştür. Fabl, hikâye, masal/efsane/destan, fıkra, tiyatro, şiir, şarkı/türkü türlerinin ise her sınıf düzeyindeki kitaplarda bulunması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu türler dışındaki türlerde de metinlere yer verilerek öğrencilerin farklı türden metinlerle karşılaşması sağlanmalıdır (MEB, 2006, s. 57). 2006 Türkçe Öğretim Programı ve 2019 Türkçe Öğretim Programında belirlenen bu zorunlu türlere bakıldığında “masal, fabl”, destan” türleri doğrudan halk edebiyatı ürünü gibi görünse de programda kitaplara alınacak bu türlerin Türk halk edebiyatı ürünü mü yoksa dünya edebiyatı ürünü mü olacağı belirtilmemiştir. Dolayısıyla bu seçim kitap yazarlarına bırakılmıştır. Kitap yazarı ders kitabında Türk halk edebiyatı ürünü olan bir masala ve destana yer verebileceği gibi dünya edebiyatından bir masal ve destan örneği de sunabilecektir. Bunun yanında sınıf seviyelerine göre belirlenmiş

bu türlerden şiir ve hikâye türlerinde Türk halk edebiyatı ürünlerine de yer verebilmektedir. Dolayısıyla tür seçimi konusunda bir belirginlik olsa da Türk halk edebiyatı açısından belirsizlik devam etmektedir.

2006 Türkçe Öğretim Programı'nın "Amaç ve Kazanımlar" bölümünde ise Türk halk edebiyatı şu şekilde geçmektedir:

A. Dinleme-İzleme

- Şiir, hikâye, masal dinletilerine katılır
- Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.
- Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.
- Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

B. Konuşma

- Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımı zenginleştirir.
- Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır

C. Okuma

- Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

Ç. Yazma

- Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımı zenginleştirir.
- Farklı türlerde metinler yazma
- Olay yazıları yazar. (Açıklama: Hikâye, masal, anı ve tiyatro türlerinde metinler yazar.)

- Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır. (MEB, 2006, s.15-50)

Yukarıda da görüldüğü gibi 2006 Türkçe Öğretim Programı'nın "Amaç ve Kazanımlar" bölümünde önceki öğretim programından farklı olarak "atasözü ve deyimlerin" yanında "masal, tekerleme, bilmece ve türkü" gibi Türk halk edebiyatı türlerine de yer verilmiştir.

2019 Türkçe Öğretim Programında özel amaçlar altında yer alan millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi amaçlanmıştır ifadesi ile kültürel öğelere yer verileceği belirtilmiştir.

Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi uygun bulunmuştur. Bu temalardan; "Millî Mücadele ve Atatürk", "Erdemler", "Millî Kültürümüz" temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi gereklidir. Bu temalar zorunlu kılınmış olup bunun dışındaki temalar seçmeli olup tercih yayınevlerine ve kitap yazarlarına bırakılmıştır. Yazarlar uygun gördükleri temaları ders kitaplarına ekleyeceklerdir. Milli Kültürümüz temasında aile, bayrak, Türkçe, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, büyüklerimiz, dinî bayramlar, millî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, şehirlerimiz, sıra, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb. konularına yer verilebileceği belirtilmiştir (MEB, 2019).

2.1.5. Değer Kavramı

Değerler eğitimi üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde değer kavramına ait birçok tanım ortaya konmuştur ancak her araştırmada değer kavramına farklı bir taraftan bakıldığı için ortak bir değer tanımının yapılmasını oldukça zorlaştırmıştır. Terim olarak "değer" TDK sözlükte, "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü olarak" ve "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü" olarak tanımlanmaktadır.

Bostrom değerleri, doğruyu ve yanlışı ayırmayı sağlayan inanışlar olarak tanımlamıştır. Değerler hayatımıza yeni anlamlar katarlar ve bireyleri daha dengeli kılarlar. Bu yüzden toplumu oluşturan bireylerin birlikte yaşamasını kolaylaştır. Değerler insan hayatının kalitesini artırmaya da yarar. Değerleri sonradan öğreniriz (Bostrom, 1999, s.3).

Halsted ve Taylor'a göre değerler birtakım prensipler ve standartlar bütünüdür. Bu standartlar; insanların fikirleri, durumları, hayata karşı iyi, kötü, arzu edilen istenen ya da istenmeyen yargılarıdır (Halstead & Taylor, 2000, s. 169).

Çelikkaya (1996, s.168) ise değeri; “bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler” olarak tanımlamıştır.

“O bizim çok önemli bir değerimiz” ifadesinde görüldüğü gibi değer kelimesi birçok duyguya tercüman olabilir. Bu ifadeyi toplumu için önemli görevlerde bulunmuş biri için kullanabilir ya da çok kıymetli bir durumu anlatmak için de kullanabiliriz. Değer kelimesinin alanı çok geniştir çünkü felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi geniş bir alanın kavramıdır. Bu kelimenin başına ya da sonuna getireceğimiz eklerle her disiplinin terminolojisinde kullanılabilir (Akarsu, 2015).

Aktepe'ye (2010, s.2) göre değer, —kişinin ve toplumun yaşam kalitesi ve motivasyonunu artıran, kişinin ve toplumun mutluluğunu temel alan kaideler bütünüdür.. Aynı zamanda toplumun uzun vadede üzerinde görüş birliği sağlamış olduğu yargılar olarak nitelendirdiği değer kavramının zamanla bireysel ve toplumsal olarak değişebileceğini ifade etmiştir.

Toplumlar var olmak istiyorsa değerlerine sımsıkı bağlanmalıdır. Toplumun varlığını sürdürmede değerlerin işlevi büyüktür. Bu bağlamda Tarhan (2011) değerlerin, sonradan öğrenilebildiğini ve bu öğrenmenin sosyal öğrenme yolu ile gerçekleştiğini dile getirmiştir. İnsanların mutlu olmasında değerlerin etkin bir role sahip olduğunu ve değerlerin mutlaka öğrenilmesi gerektiğini belirtmiştir

Milli Eğitim Bakanlığı müfredat programlarında değerler, “bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar olarak tanımlanmıştır”(MEB, 2006). Birçok tanımla yapılan değerlerin MEB tarafından da tanımının yapılması ve artık programa dâhil edilmesi ve okullarda değerlerin işlenmesine olanak sağlanması gayet olumlu bir adım olmuştur

Bir değer, bir şeyin arzu edilirlilik, değer veya iyilik açısından nasıl sıralandığına dair ortak bir fikirdir. Bilinen değerler, sevgi, saygı, sadakat, bağımsızlık, eşitlik, adalet, kardeşlik ve dostluktur. Bunlar, bireylerin bilinçli olarak peşinde koştukları ya da kendileri için değerli olan bireylere yansıttıkları genelleştirilmiş değerlerdir. Belirli bir toplumun temel değerlerini, onların genişlikleri nedeniyle açıklamak kolay değildir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere değerler, hareketli unsurlardır. Zira sürekli değişim ve gelişim göstermektedir.

Değerler üzerine yapılan bütün tanımlarda görülüyor ki değerlerin odak noktasında insan var. Bu yüzden değerlerin devamını sağlamada insanın topluma ayak uydurması ve olgunlaşma süreci de etkili olacaktır.

Değerler üzerine sağlam bir sistemi olmayan toplumların gelişiminde aksaklıklar olur. Bireylere çocukluktan itibaren okulda başlayan ve öğrenim hayatı boyunca devam eden eğitimlerle toplumdaki düzen sağlanabilir. Teorik olarak verilen eğitim eğer davranış olarak hayata geçerse toplumda insanlar arası hoşgörü ve sevgi ortamı gelişir. Teoride değerler eğitimi benimsemiş, değerlerini bilen, bunların ne anlama geldiğini çok iyi bilen bireyler olabilir ancak bu toplumu ayakta tutmaya yetmez. Çünkü teorik olarak bilmekle davranış haline getirmek arasında dağlar kadar fark vardır. Sözelimi sevgi nedir kâğıt üzerinde bilebilir, sözlük anlamını çok iyi özümseyebilir. Ancak sevgi değerini toplum olarak davranışa dökemeyen toplumlar, büyük sıkıntılar çeker, huzursuzluk yaşar.

Değer oluşturma süreçlerinde öğrenciler pek çok faktörden etkilenir. Sadece okul içindeki ortamlar değil, okul dışındaki ortamlar da değer açısından gelişim sürecindeki öğrenciyi etkiler. Eğitim-öğretim hayatı değerlerin oluşum sürecinin en

önemli basamaklarındandır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleşmesinde birçok materyalden yararlanılır. Bunların en çok kullanılanı ise ders kitaplarıdır. Bu yüzden ders kitaplarında değerlerden bahsedilmeli ve öğrencilere değerler ulaştırılmalıdır. Değer aktarımı açısından ders kitaplarındaki metinlerin seçimi ve bu metin türleri de önem göstermektedir. Halk edebiyatı ürünleri kültürümüzü doğrudan yansıtan ürünlerdir. Bu türdeki metinler aracılığı ile verilen değerler de ayrıca önemlidir. Bütün bu sebeplerden dolayı ders kitaplardaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesine gerek duyulmuştur.

Bu çalışmada Türkçe Ders Kitaplarındaki Halk Edebiyatı türüne ait metinlerdeki değerler tespit edilirken, MEB'in Değerler Eğitimi İl Yürütme Komisyonu tarafından belirlenen aşağıdaki değerler listesinden yararlanılmıştır.

- Adil olma,
- Aile birliğine önem verme
- Alçakgönüllülük,
- Bağımsız ve özgür düşünebilme,
- Cesaret, liderlik
- Çalışkanlık,
- Doğruluk, dürüstlük
- Dostluk,
- Empati,
- Estetik duyguların geliştirilmesi,
- Fedakârlık.

- Hoşgörü- duyarlılık,
- İyimserlik,
- İyilik yapmak,
- Kültürel mirasa sahip çıkma,
- Misafirperverlik,
- Nazik olmak,
- Özgüven,
- Paylaşımçı olmak,
- Saygı,
- Selamlaşma,
- Sevgi,
- Sorumluluk,
- Şefkat - merhamet,
- Temizlik,
- Vatanseverlik
- Yardımlaşma, dayanışma.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında 10 tane değer kök değerler olarak belirlenmiştir. Bu değerler şunlardır: adalet, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, öz denetim, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde kendi başlarına yer aldıkları gibi, ilişkili oldukları kök değerlerle birlikte

ele alınabilecektir. (MEB, 2019). Bu 10 kök değer arasında yer alıp da Talim Terbiye Kurulunca belirlenen 27 değer içerisinde yer almayan değerler adalet, öz denetim, sabır, yardımseverlik değerleri olarak görülmüştür.

2.1.6. Araştırmadaki Değerlerin Tanımı

Adalet: MEB tarafından kök değerler arasında gösterilen adalet TDK güncel sözlükte “Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe” olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Adalet kavramı sadece dilde olmamalı, eylemlerimize yansımalıdır. Öğretmen öncelikle derslerde öğrencilerine karşı adil olarak davranmalı ve örnek olmalıdır.

Adil Olma: Adaletli davranmak anlamına gelir. Adil insan herkesin hakkını gözetken hak sahibine de hak ettiğini veren insandır. Adaleti sağlayan, adil olan bireyler toplumda dayanışma ve huzur içerisinde yaşar.

Öz Denetim: MEB tarafından kök değerler arasında gösterilen öz denetim TDK güncel sözlükte “Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması, otokontrol.” olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Bireyin kendi yaptıklarını tartması, bazı durumlar karşısında kendini dizginleyebilmesi çok önemlidir. Ne zaman ders çalışacağını bilen, ne zaman eğleneceğini bilen öğrenciler öz denetime sahip olup hayatta başarılı olurlar.

Sabır: MEB tarafından kök değerler arasında gösterilen sabır TDK güncel sözlükte 1. isim “Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç” ve 2. “Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme” olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Paniğe kapılmadan beklemek, telaşlanmamak büyük erdemlerdendir. Zira atalarımız sabrın sonu selamettir demişlerdir. Sabrın öğrenilmesi gereken bir erdem olduğu unutulmamalı.

Yardıms severlik: MEB tarafından belirlenen kök değerler arasında bulunan yardıms severlik TDK güncel sözlükte “yardım etmekten kaçınmayan, herkese yardım eden, yardım etmekten hoşlanan (kimse).” olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Dostluk: Hem kök değerler arasında yer alan hem de MEB’in belirlediği 27 değer arasında bulunan dostluk, TDK güncel sözlükte “Dost olma durumu” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019).

Atalarımız bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim demişlerdir. Bu sözden anlaşıldığı üzere arkadaş seçimi çok önemlidir. Dostlar ve arkadaşlar insan yaşamını önemli derecede etkiler. İşte bu sebeple arkadaş seçimi çok önemlidir ve bu seçimde öğrencilere yardımcı olmak gerekir.

Dürüstlük: Hem kök değerler arasında yer alan hem de MEB’in belirlediği 27 değer arasında bulunan dürüstlük için TDK güncel sözlükte, “Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse)” ye “dürüst”, o kimsenin yaptığı bu erdemli davranış ve tutuma da “dürüstlük”(TDK, 2019) denmektedir.

Dürüstlük çok önemli bir kavramdır. Bu topraklarda yaşamış Mevlana, Yunus Emre gibi âlimler doğruluk ve dürüstlük üzerine durmuşlar ve davranışlarıyla tüm dünyaya örnek olmuşlardır. Bizler de bu topraklarda yaşamış atalarımızın izinden gidip doğru ve dürüst olarak örnek bireyler olmalıyız.

Saygı: Hem kök değerler arasında yer alan hem de MEB’in belirlediği 27 değer arasında bulunan saygı değeri şu şekilde tanımlanır. “üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram, başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.” (TDK, 2005, s. 1714) olarak tanımlanmaktadır.

İnsanların birbirine karşı olan saygılı tutumları toplumları ayakta tutar. Bu sayede toplumda bireyler birbirleri ile iyi geçinip huzurlu bir şekilde yaşarlar.

Sorumluluk: Hem kök değerler arasında yer alan hem de MEB’in belirlediği 27 değer arasında bulunan sorumluluk TDK güncel sözlükte “Kişinin kendi

davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet.” (TDK, 2019) olarak tanımlanır.

Sorumluluk sahibi öğrenciler, her öğretmenin hoşuna gider. Zira sorumluluk değerine sahip bireyler kendinden beklenen görevleri bilirler ve sonuçlarına da katlanırlar.

Sevgi: Hem kök değerler arasında yer alan hem de MEB’in belirlediği 27 değer arasında bulunan sevgi TDK güncel sözlükte “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.” (TDK, 2019) şeklinde tanımlanır.

Sevgi değeri çok geniş alana sahiptir. Aslında bütün değerler içinde olmazsa olmaz değer diyebiliriz çünkü sevgi deyince aklımıza; vatan sevgisi, bayrak sevgisi, evlat sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi gibi birçok sevgi türü sayabiliriz. Bütün bunlar ayrı ayrı değerler olabilir. İşte bu yüzden sevgi değeri çok önemlidir ve öğrencilere mutlak kazandırılması gerekir. Sevgi sayesinde toplumda insanlar mutlu bir şekilde yaşayabilirler.

Vatanseverlik: Hem kök değerler arasında yer alan hem de MEB’in belirlediği 27 değer arasında bulunan vatanseverlik TDK güncel sözlükte “İnsanların ülkelerine, topraklarına, yaşama biçimlerine vb. karşı olan sevgilerini yansıtan, değişik tarihsel dönemlerde değişik içeriği olan tutum.” olarak tanımlanmakta ve “Yurtseverlik.” karşılığı ile birlikte verilmektedir (TDK, 2019).

Vatanseverlik değerinin Türk toplumundaki yeri de önemi de bir başkadır. Bu topraklarda tarih boyunca vatanseverlik örnekleri en güzel şekilde verilmiştir ve günümüzde de devam etmektedir. Öğretmenler, derslerde bu örneklerde bahsetmeli ve güncel örneklerle de yer vermelidir. Zira Türk milleti olarak varlığımızı her zaman vatansever kahramanlara borçluyuz.

Yardımlaşma- Dayanışma: Güncel Türkçe Sözlük’te “Yardımlaşmak işi.” (TDK, 2019) olarak tanımlanır.

Atalarımızım yardımlaşma temalı birçok sözü vardır. Yalnız taş duvar olmaz. Birlikten kuvvet doğar. Bir elin nesi var iki elin sesi var. Sözlere bunlardan sadece birkaçıdır.

Biz yıllarca millet olarak yardıma muhtaç başka milletlere ve insanlara yardım eli uzatmışızdır. Sadece kendi vatandaşlarımız arasında değil dünyanın neresinde olursa olsun yardıma muhtaç insanlara yardım etmişizdir.

Yardımlaşma değerini geliştirmek için küçük yaşlarda bu eğitim verilmeli ve bireylerde duyarlılık oluşturulmalıdır. Çünkü yardımlaşma duygusu gelişmiş toplumlarda birlik ve beraberlik ruhu sağlam olur.

Aile Birliğine Önem Verme: TDK güncel sözlükte aile, “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik.” (TDK, 2019) olarak tanımlanır.

Eğitim ailede başlar. Aile toplumun en küçük birimidir. Parçalanmamış güçlü bir aileye sahip bireyler daha başarılı olur. Aile kavramının önemi üzerine durulmalıdır.

Misafirperverlik: Türk toplumunda misafirin yeri ayrıdır. Misafire hizmet etmek, misafiri el üstünde tutmak, misafirin karnını doyurmak bizim geleneğimizdir. Köylerde “oda” diye adlandırılan yapılar hala vardır. Köy odalarında köye gelen konuklar güzel bir şekilde ağırlanır. Bu geleneğimizin devam etmesi için derslerde bu konulara değinilmeli, güzel örnekler anlatılmalıdır.

Nazik Olmak: Atalarımız tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır demiştir. Kıbar bir dille konuşmak, derdimizi güzellikle anlatmak, bize yapılan güzel harekete karşı teşekkür etmek nazik olmanın gerekliliğidir. Bu değer küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılmalıdır.

Hoşgörü- Duyarlılık: Hoşgörü kelimesi TDK güncel sözlükte “Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha, tolerans.” olarak tanımlanır (TDK, 2019). Kültürümüz, geleneğimiz ve mensup olduğumuz İslam dini bize hoşgörülü olmamız gerektiği konusunda öğütler veriyor. Anlayışlı

olmak ve hoş görme davranışı büyük bir erdemdir ve bu erdeme sahip bireyler yetişirse toplumda hoşgörü ve huzur ortamı sağlanmış olur.

Duyarlılık ise TDK güncel sözlükte, “Dış etkenlere karşı duyarlılığı olan duygun hassas.” (TDK, 2019) olarak tanımlanır. Sorumluluk sahibi bireyler çevresinde yaşanan olaylara karşı sessiz kalmaz. Bana dokunmayan yılan bin yaşasın anlayışı güdemez. Duyarlı bireyler toplumda gördükleri yanlışlara karşı mutlaka tepkisini ortaya koyarlar.

Özgüven: TDK güncel sözlükte “İnsanın kendine güvenme duygusu.” (TDK, 2019) şeklinde tanımlanmaktadır. Özgüveni yüksek olan bireylerin başarılı olma şansı yüksektir. Okullarda çocukların özgüvenlerini zedeleyici etkinliklerden kaçınılmalıdır. Çocukları yarışma ortamına sokmak yerine her öğrencinin yapabileceği ve özgüvenini artırıcı etkinliklere yer verilmelidir.

Çalışkanlık: TDK güncel sözlükte “ Gayretli, çalışmayı seven, faal.” (TDK, 2019) şeklinde tanımlanır.

Hayatın her alanında çalışkan olmak gerekir. Öğrenci dersine çalışmalı, öğretmen nasıl daha iyi olabilirim derdine düşüp çalışmalı, çiftçi tarlada, işçi iş yerinde kısacası toplumun her kesiminden birey çalışmalı ve üretmeli. Üretirsek kalkınırız ve gelişiriz. Az emek sarf edelim ama çok kazanalım anlayışı derhal terkedilmelidir. Masa başı iş olsun, yattığımız yerden para kazanalım inancı yıkılmalıdır ve bireyler küçük yaşlardan itibaren ne kadar çok çalışırsan o kadar başarılı ve topluma faydalı olursun anlayışı ile yetiştirilmelidir.

Empati: TDK güncel sözlükte “Duygudaşlık, kişinin kendisini başka bir bilincin yerine koyarak söz konusu bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, denemeksizin anlayabilmesi becerisi.” (TDK, 2019) olarak tanımlanır.

Empati becerisi çağımız insanında olmazsa olmaz bir özelliği haline gelmiştir. Empati yapabilen bireyler toplumda ön plana çıkarlar. Birey karşısındakini anlayabilir, onun duygularına ortak olabilirse arada yaşanan sorunlar ortadan kalkar ve herkes birbiri ile güzelce geçinebilir.

Cesaret- Liderlik: TDK güncel sözlükte cesaret, “tehlikeli bir işe girişirken kişilerin kendinde bulduğu güvendir” şeklinde tanımlanır. Liderlik ise yine aynı sözlükte; önder olmak, olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Tarihimiz cesur ve lider insanlarımızın örnekleri ile doludur. Bu topraklarda yaşıyorsak tarih boyunca cesaretleri, kahramanlıkları ve liderlikleri ile övüneceğimiz insanlara çok şey borçluyuz. Bu örnekleri anlatarak öğrencilerimiz cesur kararlar almasını sağlayabilir ve onlardaki liderlik potansiyelini ortaya çıkartabiliriz.

Temizlik: Temizlik kavramı, TDK güncel sözlükte “Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, arı, pak, münezzeh, hijyen, hijyenik.” (TDK, 2019) olarak tanımlanır.

Sağlıklı bir ortamda yaşamak için temizlik şarttır. Herkes kendi kapısının önünü temizlere hiçbir yer pis kalmaz. Evde odamızı, sokakta kapımızın önünü, okulda sınıfımızı, iş yerinde odamızı temiz tutarsak hiçbir sorun oluşmaz. Tuvaletler ve birçok ortak kullanım alanlarının nasıl temiz tutulacağı konusu ailede ve okullarda verilen eğitimle çocuklara kazandırılmalıdır.

Bağımsız ve Özgür Düşünebilme: Bu değere sahip bireyler hiçbir baskı altında olmadan kararlar alabilirler. Özgür düşünce ortamında bir takım güzel fikirler ortaya çıkar ve yaratıcı bireyler, mucitler böyle ortamlarda ortaya çıkar. Öğrenci derste özgürce düşündüğünü söyleyebilmelidir. Böyle bir eğitim-öğretim ortamı bireyin gelişimine büyük katkı sağlar.

İyimserlik: TDK güncel sözlükte “Genellikle her düşünce ve işi iyi olarak değerlendiren, kötümser karşıtı, nikbin, optimist.” (TDK, 2019) olarak tanımlanır.

İyi olanı görebilmek, hayata pozitif bakmak insanları mutluluğa götürecek bir eylemdir. Bir toplumda iyimser insanların çokluğu demek o toplumda kimsenin birbirine karşı kötü düşünceler beslemediği, art niyetli insanların olmadığı anlamına gelir. Böyle bir toplumda insanlar birbirlerini sever ve huzur ortamı sağlanmış olur.

Estetik Duyguların Geliştirilmesi: TDK güncel sözlükte “Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat.” (TDK, 2019) şeklinde tanımlanır.

Resim yapan, şiir yazar, bir müzik aleti çalabilen sanatçı bireyler yetiştirmek okulların görevleri arasında olmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığının 2023 vizyonunda belirttiği Beceri Tasarım Atölyeleri bu amacı gerçekleştirmeye yardımcı olacaktır.

İyilik yapmak: Toplumda herkes iyilik yapmaya odaklanırsa zor duruma düşmüş kimse kalmaz ve birlik beraberlik ortamı gelişir.

Paylaşımçı olmak: Bencillikten ziyade bir şeyleri paylaşabilme ve bunu kitleler halinde yapabilmek gerekir.

Şefkat- Merhamet: TDK güncel sözlükte şefkat, “sevecenlik”; merhamet ise “Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma” olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Yaşlılara, düşkünlere, yoksullara, kimsesizlere, zor durumdaki hayvanlara şefkatli ve merhametli davranmak büyük erdemdir. Bu değer küçük yaşlardan itibaren bireylere aşılmalıdır.

Selamlaşma: TDK güncel sözlükte selam kelimesi “Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.” şeklinde tanımlanır (TDK, 2019).

Selamlaşma eylemi görgü kuralları arasında yer alır. Ayrıca dinen de büyük öneme sahiptir. İnsan ilişkilerinde başarılı olmak için de bir yere girdiğimizde selam verip, selam almak önemli yer tutar.

Alçakgönüllülük: TDK güncel sözlükte (2019) “Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), mütevazı, tevazulu.” şeklinde tanımlanır.

Yaptıklarımızla övünmek yerine başkalarının bizi övmesini beklemeliyiz ve bu övgüler karşısında ise büyüklenmek yerine tevazu gösterebilmek büyük erdemdir. Bu değere sahip bireyler yetiştirmek okulların görevidir.

Kültürel Mirasa Sahip Çıkma: TDK güncel sözlükte (2019) kültür kelimesi “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.” ile “Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.” olarak tanımlanır.

Kültürümüz çok geniş ve çok değerli. Bu kültüre sahip çıkmak her vatandaşımızın görevi olmalı. Aileye, okula ve topluma bu mirasa sahip çıkacak bireyler yetiştirmede büyük görevler düşmektedir.

Fedakârlık: TDK güncel sözlükte (2019) “Bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme.” şeklinde tanımlanır.

Milli Mücadele yıllarına dönersek vatani için mücadele eden insanların durumu tam anlamıyla fedakârlık değerine örnek olarak gösterilir.

2.1.7. Değerler Eğitimi ve Önemi

Bir toplumda birlik ve beraberlik ruhu ile hareket edilmesini sağlayan ve toplumu dinamik bir şekilde ayakta tutan öğelerin başında değerler gelir. Değerler sayesinde insanlar birbirlerine sınımsız sarılır, yardımlaşma ve dayanışma içerisinde yaşayarak dağılmaktan kurtulurlar. Bu yüzden değerler toplum tarafından kabul görür. Bazı zamanlarda yasalar bile toplumu ayakta tutmaya, düzeni sağlamaya, birlikteliği ve huzuru sağlamaya yetemeyebilir. İşte böyle durumlarda değerler bütün bu düzeni sağlamada kabul gören ortak nokta haline gelir (Kırmızı, 2014, s. 219). Bu denli önemi olan değer kavramını bireylere kazandırmak için de değerler eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır (Kale, 2007). Saygı, sevgi ve nezaket gibi değerleri çocuklara kazandırarak değer çatışmalarını engellemek ve toplumsal düzenin sağlamak için değerler eğitimine ağırlık verilmelidir.

Çağımızın çocuklarının sosyal çevreleri sokaktan ibaret değildir. Şimdiki çocuklar; internet, televizyon, telefon ve reklamlar aracılığı daha geniş dünya

çapında bir sosyal çevreye sahipler bu da çocukların değer sisteminin şekillenmesinde ailenin rolünün yanında başka etkenlerin de devreye girmesine sebep olmuştur (Aydın, 2011, s. 4). Medya sunduğu örneklerle, tekrarladığı mesajlarla bireyler üzerinde yönlendirici bir etki yapmaktadır. Ailenin etkisinin azalmasıyla çevresel faktörler çocuğu etkilemede daha çok ön plana çıkmıştır. Bu yüzden de değerler aktarımında okulun önemi biraz daha artmıştır. (Hökelekli, 2010, s.7).

Okulda verilen eğitimle çocuğun kişisel ve sosyal olarak gelişimi sağlanmalı ve çocuğun değerler sisteminin şekillenmesinde okullar aktif rol almalıdır. Değerler eğitiminin en önemli ayağını okul ortamı oluşturmaktadır. Öğretmenler rehberliğinde öğrencilere ders esnasında veya ders dışında yaşantılar yoluyla değerlerimiz kavratılmalıdır. Ders içinde ya da ders dışı etkinliklerde öğrenciler, öğretmenlerini rol modeli olarak benimser. Değerlerimize sahip çıkan bir öğretmen anlayışı ile öğrencilere değer aktarımı yapabiliriz. Örtük şekilde yapılan bu aktarım yeterli olmadığı için artık öğretim programlarında değerler eğitimine yer verilmeye başlanmıştır.

Değişen yaşam şartları ülkemizde yeni öğretim programlarının uygulanmasına sebep olmuştur. Güncellenen programlar ile eğitim öğretime verilen önemin arttığı görülmektedir. Öğretim programlarının amaç kısmında sadece derslerle ilgili hedefler değil, yardımsever, çalışkan, bilinçli ve vatansever bireyler yetiştirmek hedefleri de yer almıştır. Bu hedefleri gerçekleştirmek için de program da değerler eğitimine ayrıca yer verilmiştir (Tezgel, 2006). Toplumu ayakta tutmak ve bazı değerlerin yozlaşmasını önlemek adına değerler eğitiminin programa dâhil edilmesi çok önemlidir.

Sonuç olarak değerlerine sahip çıkabilen, değerlerini kuşaktan kuşağa aktarabilen ve yaşatabilen toplumlar varlıklarını devam ettirebileceklerdir. Bu yüzden toplumun birlik ve beraberliğini sağlamada değerler çok önemli görevler üstlenirler. Değerlerin devamlılığını sağlamada ve unutulmadan değerini yitirmeden gelecek kuşaklara aktarılmasında da en büyük görev eğitime düşmektedir. Değer aktarımdan eğitimin rolü milli değerlerine saygılı ve evrensel değerleri benimsemede sorun yaşamayacak bireyler yetiştirmektir (Kan, 2009, s. 896). Eğitiminin temelleri

ailede atılır okulda devam eder, yeni değerlerle geliştirilir. Okulda teorik olarak doğruluğu, dürüstlüğü, saygıyı öğrenen çocuk bunu kalıcı davranış değişikliğine dönüştürüp mahallesinde, sokağında, evinde, trafikte, sosyal medyada uygulamaya geçiremezse sadece günü kurtarmış olur. Bu nedenle değerler eğitiminin tam anlamıyla amacına ulaşabilmesi için bireyin aileden ve okuldan aldığı eğitimi toplumda davranış olarak yansıtması gerekir.

2.1.8. Türkçe Eğitiminde Değerler Eğitimi

Kültürün oluşmasında değerler kadar dilin de önemli bir rolü vardır. Bu iki unsur birbirinin devamı ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Dil, insan yaşamını düzenleyen, insanları birlikte tutarak millet olmasını sağlayan ve insanların düşünmesini sağlayan bir beceridir. İnsanlar dil sayesinde iletişim kurarlar ve bu iletişimi genellikle ana dilleri ile yaparlar. Ana dil öğrenimi ise ailede başlar ve çocuğun yakın çevresiyle devam eder (Demirel, 2002). Bu nedenle ana dil öğretimi temel alan Türkçe öğretimi bireylere değer kazandırma görevini üstlenmiştir (Girmen, 2013).

Türkçe dersi dört temel dil becerisi üzerine kurulmuştur, bu bakımdan değerler eğitiminde Türkçe dersi diğer disiplinlere göre daha başarılı ve kalıcıdır. Zira farklı becerilerin kullanılması öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlar ve bu sayede değer öğretiminde devamlılık sağlanmış olabilir.

Değer aktarımında Türkçe dersi etkin olarak kullanılmalıdır. Türkçe dersi sayesinde çocuk hem var olan değerlerin farkına varacak hem de ana dilinin özelliklerini öğrenebilecektir. Bu yönüyle Türkçe dersinin birçok amaca hizmet ettiğini söyleyebiliriz. Böylece hem dilini hem de değerlerimizi öğrenen bir nesil yetişir.

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde değerler eğitimine doğrudan değinilmemiştir. Örtük olarak değerlerin öğretilmesi beklenilmiştir. Değerlerle ilgili herhangi bir açıklama yapılmamıştır. 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan: “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın amacı, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanan, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, kişisel ve sosyal değerlere

önem veren bireyler yetiştirmektir.” (MEB, 2005) ifadesi ile değerler eğitimine atıfta bulunulmuştur.

Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar da son derece önemlidir. Öğretim programlarında yer alan kazanımların değerleri kazandırmaya yönelik olması gerekir. Bu bağlamda İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıf) Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar incelendiğinde değerlerle ilgili kazanımların varlığı tespit edilmiş fakat bu kazanımların istenen düzeyde olmadığı görülmüştür. (MEB, 2005).

2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı (TDÖP, 2015) ile 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)’nda (TDÖP, 2017) “Değerler Eğitimi” konusuna yer verilmektedir. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “Sınıf Düzeyine Göre Temalar ve Konu Örnekleri” tablosuna yer verilmiştir (Deniz ve Karagöl, 2018). Bu tablodaki “Biz ve Değerlerimiz” temasının konu örnekleri şöyle sıralanmıştır: Aile, büyüklerimiz, insan ilişkileri, arkadaşlık dostluk, vefa, sadakat, sözünde durma, dürüstlük, sevgi, saygı, paylaşma, merhamet, dayanışma, yardımlaşma, çalışkanlık, vb. (MEB, 2015, s. 9). 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda da “Temalar ve Konu Önerileri’ne yer verilmiştir. “Erdemler” tema başlığından da anlaşılacağı üzere bir takım değerlere dikkat çekmektedir. Bu temaya ait konu örnekleri şu şekildedir: ahlak, merhamet, azim, sevgi, saygı, sadakat, dayanışma, alçakgönüllülük, cömertlik, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, paylaşma, sabır, sılayı rahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb. (MEB, 2017, s. 18). Ayrıca T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.07.2017 tarihli “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine...” (BTD) başlıklı basın toplantısı dokümanında “Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar” başlığı altında bir tabloya yer verilmiştir.

Tablo 2: Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Değerler	Değerlerle İlişkili Bazı Tutum ve Davranışlar
----------	---

Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
adalet	adil olma, eşit davranma, paylaşma...
sorumluluk	kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
dostluk	diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
dürüstlük	açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
yardımsverlik	cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma...
sabır	azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...
sevgi	aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
saygı	alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
vatanseverlik	çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...

2017 Türkçe Öğretim Programında da değerlere sıkça değinildiği görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının önceliği; öğrencilerin milli, manevi, evrensel değerlere sahip; hem akademik hem de sosyal alanda başarılı olabilen bireyler yetiştirmektir. Ayrıca teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilen; kendisine, toplumuna ve farklı kültürlere karşı yüksek düzeyde farkındalıkla saygı duymayı başarabilen, hayata hazır, mutlu ve sağlıklı bireyler yetiştirmek Milli Eğitim Bakanlığının görevlerindedir. (MEB, 2017).

2019 Türkçe Öğretim Programında Değerlerimiz başlığı altında *“Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.”* (MEB, 2019, s.4). Türkçe öğretim programında yer alan bu ifade değerler eğitimi açısından olumludur.

Eğitim sisteminin asli görevi, temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmektir. Sadece akademik açıdan başarılı, bilgili ve becerili bireyler yetiştirmek eğitim sistemini başarılı yapmaz. Eğitim sistemi yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi bu amacını öğretim programlarını da kapsayan eğitim programlarıyla yerine getirebilir. “Eğitim programı”, eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Değerlerimiz; öğretim programında yer alırken ayrı bir konu, öğrenme alanı veya ünite olarak görülmeyip, bütün öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır (MEB, 2019).

2.1.9.Türkçe Ders Kitaplarıyla Değerler Eğitimi

Öğretmenlerin, Türkçe dersi programının amaçlarına ulaşmasını sağlama konusunda en büyük yardımcıları ders kitaplarıdır (Demirel, 1998). Ders kitaplarında öğrencilerin milli ve evrensel değerlere ulaşabileceği metinler vardır. Bu yüzden ders kitapları değerler eğitimi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir.

Değer aktarımının sağlanmasında kullanılacak olan ders kitaplarındaki metinler seçilirken çok dikkatli olunmalı, ders kitaplarına alınacak metinler özenle seçilmelidir. Metinler öğrencilerin gelişimini destekleyici nitelikte olmalıdır. Çünkü değer aktarımında bu metinler bir araç olarak kullanılır. Ayrıca metinlerde bölünmez bütünlüğümüze ters gelecek durumlara yer verilmemeli aksine milli ve manevi değerlerimize uygun olanlar ders kitaplarına alınmalıdır (MEB, 2005). Metinlerin; çağdaş eğitim yaklaşımına uygun olarak, çocukların hayal dünyasını geliştirici nitelikte olmasına, dil ve içerik bakımından anlaşılır türden olmasına özen

gösterilmelidir (Göçer, 2007). Türkçe dersinin değer aktarımında başarılı olması için bütün bu özelliklere dikkat edilmelidir.

Türkçe öğretiminde kullanılacak eserlerin, kültürümüze ait olan eserlerden seçilmesine dikkat edilmelidir. Sözlü ve yazılı yollarla kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel mirasımızın korunması için ve kültürel değerlerimizin devamı için okullarda okutulacak ders kitapları önemli yer teşkil etmektedir. Kültür aktarımı da ders kitapları ile olur. Bu sebeple ders kitaplarında milli kültürümüze ait hikâyeler, masallar, destanlar, atasözleri, özdeyişler, deyimler yeterince yer almalıdır. Dilimize ait kültür öğelerinin değerler aktarımında kullanılması için ders kitaplarında yer alması çok önemlidir (Güfta, Kan, 2011).

Ders kitaplarındaki metinlerin tür olarak zengin olması ve içerik olarak milli ve manevi birçok değer işlendiği metinlerin yer alması değer aktarımı açısından faydalı olacaktır. Çünkü değer kazanımında bu tarz metinler önemli yer tutar (Fırat ve Mocan, 2014). Bütün bunlardan yola çıkarak değer aktarımında önemli olan ders kitapları, belirlenen bir komisyonca hazırlanmalı ve bu komisyon titiz bir şekilde çalışarak ders kitaplarını değerler eğitimine uygun bir şekilde hazırlamalıdır. Ders kitaplarındaki metinler sayesinde farklı sosyal rollerle karşılaşan öğrenciler; milli ve evrensel değerleri kavrayıp, doğru davranışlar sergileyebilmeyi öğrenmektedir (Çelikpazu ve Aktaş, 2011). Öğrencilerin seviyelerine uygun olarak hazırlanan metinler sayesinde değer aktarımı gerçekleşmiş olur.

Değerlerin öğrenciler tarafından somut bir şekilde anlaşılabilmesi için, değerler eğitiminde kullanılan metinler toplumun anlayabileceği dile ve anlatım tarzına sahip olmalıdır. Halk Edebiyatı metinleri halkın içinden süzölmüş eşsiz örnekler olduklarından bu tür faaliyetlerde kullanılmaları çok yerinde ve gerekli bir karar olacaktır. Bu bağlamda halkın içinden gelen, kültürümüzle yoğrulmuş eserler olan halk edebiyatı ürünlerinin değer aktarımındaki rolü görmezden gelinmemelidir.

2.1.10.İlgili Çalışmalar

Aral'ın (2008) çalışmasında 6.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan değerleri tespit etmiştir. Araştırma sonucunda sağlıklı olmaya önem verme, temizlik ve

hoşgörü değerine hiç rastlanmazken dini duygular, sevgi ve saygı değerlerine sıkça yer verildiği görülmüştür.

Akyol (2010), iki farklı yayınevine ait, 6.sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci ders kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarını incelemiştir. Bu kitaplarda sadece sevgi temasındaki hedeflerin, kazanımların ve etkinliklerin değerler eğitimi uygunluklarına bakmıştır. İncelemesi sonucunda iki kitabın da sevgi temasındaki hedef kazanımların uyduğunu ancak sevgi değerinin karşılanmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Cihan (2010), araştırmasında Cumhuriyet'in ilanından bugüne uzanan süreçte İlköğretim Türkçe dersleri için oluşturulan öğretim programlarını ve bu doğrultuda hazırlanan Türkçe ders kitaplarını incelemiştir. Dönemsel olarak okutulan metinlerde hangi değerlere sahip bireylerin yetiştiği konusunda sonuçlar elde etmiştir.

Gökahmetoğlu (2010), çalışmasında içerisinde MEB yayınlarının bulunduğu ancak diğer 2 yayının rastlantısal olarak belirlendiği toplam 3 yayınevine ait öğrenci ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarını incelemiştir. İnceleme sonucunda kitap setlerinde Türk Halk Edebiyatı metinlerinin sayısı oldukça yetersiz çıkmıştır. Oransal olarak bakıldığında 9 kitap setinin hiçbirinde % 20'lik bir oran yakalanamamıştır. Oranlar genel olarak % 10'larda kalmıştır. Bazı kitap setlerinde bu oranın % 10'un altında kalması dikkat çekicidir. Kitap setlerinde Türk halk edebiyatı türlerine bu kadar az yer verilmesi, ders kitabı yazarlarının bu türlerin özelde Türkçe eğitimi, genelde çocukların eğitimleri için ne denli önemli olduğunun bilincinde olmadıklarını göstermektedir.

Yılmaz (2012), çalışmasında Ziya Gökalp'in Şiirleri değer eğitimi açısından incelenmiştir. Araştırmada Fevziye Abdullah Tansel'in "Ziya Gökalp Külliyyatı-1, şiirler ve Halk masalları" adlı eseri incelenmiştir. İncelemede 103 Şiir üzerinde çalışılmıştır. Ziya Gökalp'in Şiirlerinde vatan sevgisi, millet sevgisi, dini duygular, Türk büyüklerine saygı, kahramanlık ve şehitlik değerlerine yer verildiği ve şiirlerde değer eğitimi önem verildiği belirtilmiştir.

Moğul (2012), yaptığı araştırmada Safahat eserini değerler eğitimi açısından uygunluğuna bakmıştır. Araştırma sonucundan Mehmet Akif Ersoy'un Safahat'ı değerler eğitimi açısından uygun bulunmuştur ve Türkçe dersinde kullanılabileceği önerisini getirmiştir.

Koçağan (2012), araştırmasında İlköğretim 4-5. Sınıf yaş grubu için yazılmış çocuk edebiyatı eserleri değerler, okunabilirlik ve görsellik açıdan incelemiştir. Araştırma sonucunda bu yaş grubu için hazırlanan kitaplar görsel tasarım açıdan yeterli bulunmuş ancak değerler açısından yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Koç (2013), araştırmasında 2006-2007 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB 8.sınıf Türkçe ders kitaplarından birisi 1981 öğretim programına göre hazırlanmış olanı diğeri ise 2005 öğretim programına göre hazırlanmış olan 2 tane Türkçe ders kitabını incelemiştir. İnceleme sonucunda 2 kitapta da ortak olarak bulunan değerler şunlardır: bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, din, doğa sevgisi, doğruluk, dostluk, empati, güven, kahramanlık, kanaatkarlık, memleket sevgisi, merhamet, millet sevgisi, milli birlik, misafirperverlik, nezaket, öz saygı, paylaşma, sanat, sorumluluk, tarih, Türk büyükleri, vefa.

Atalay (2013), araştırmasında 6.sınıf Türkçe ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabını iki farklı yayınevi örnekleminde sadece sevgi ve duygular temalarını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda her iki yayınevine ait kitaplarda sevgi ve duygu temalarının değerleri karşılamadığı sonucuna ulaşmıştır.

Bağcı (2013), çocuklar için yazılmış güdümlü eserlerdeki değerleri belirleyip çocuk edebiyatı ürünlerindeki değerlerle, bu değerleri karşılaştırmıştır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü, Kemalettin Tuğcu, Ömer Seyfettin ve Cahit Zarifoğlu'nun eserleri evreni oluştururken örneklemini ise bu yazarların üçer hikâyesi oluşturmuştur. Çocuklar için yazılmış güdümlü eserlerin örneklemini ise beş farklı yayınevinden beş ayrı hikâye seti oluşturmuştur. Sonuç kısmında çocuk edebiyatı ürünlerindeki değerlerle, güdümlü yazılmış eserlerin tamamen eksiksiz olmadığı birbirini tamamlar nitelikte olduğu, her iki grubun da çocuk eğitiminde kullanılmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

Kalaça (2013), yaptığı çalışmada atasözleri ile değerler aktarımını araştırmış, araştırma sonucunda atasözlerinin değerler eğitiminde önemli bir role sahip olabileceği düşünülmüştür.

Avcı (2013), yaptığı araştırmada Milli Edebiyatı dönemi romanlarını Türkçe eğitimi açısından incelemiştir. Ayrıca bu döneme ait romanlar değerler eğitimi açısından da incelemiştir. Araştırma sonucunda incelemeye dahil edilen eserlerin değerler eğitiminde kullanılması Türkçe eğitime katkı sağlayacaktır görüşüne yer verilmiştir.

Sandıkçı (2014), yaptığı araştırmada 100 Temel Eser arasında yer alan Hasan Nail Canat'ın eserlerinde yer alan değerleri tespit etmiştir. Hasan Nail Canat'ın eserlerinin Türkçe Müfredat Programı doğrultusunda değerler öğretimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu ve romanlarının Türkçe dersi öğretmenleri tarafından öğrencilere tavsiye edilmesinin faydalı olacağı belirtilmiştir.

Çevik (2014), yaptığı araştırmada Dede Korkut Hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Dede Korkut Hikâyelerindeki değerler eğitimi ile ilgili ifadeler nitel araştırma yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma sonucunda Türkçe dersi öğretim programının Dede Korkut Hikâyelerindeki değerlere yer verme konusunda eksik olduğu ve yeniden düzenlenebileceği düşüncesi paylaşılmıştır.

Arısoy (2014), yaptığı araştırmada Ayla Çınaroğlu'nun çocuk romanlarında evrensel değerleri ve dil kullanımını incelemek üzere yapılmıştır. Bu çalışmada yazara ait iki eser incelenmiş ve bu eserlerdeki evrensel değerler tespit edilmiştir.

Çapoğlu (2014), Türkçe ders kitaplarındaki şiirleri değerler açıdan incelediği araştırmada toplam 7 kitaptan 33 adet şiir incelenmiştir. Araştırma sonucunda 17 başlık altında toplam 104 adet değer tespit edilmiştir. Bu değerler içinde en fazla işlenen değer ise insan sevgisi değeridir.

Sürmeli (2015), yaptığı araştırmada Peyami Safa'nın romanlarını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda, Peyami Safa eserlerinde insanımıza ait değerleri eserlerinde yansıtmıştır ayrıca Peyami Safa'nın araştırmada

ele alınan eserleri Türkçe'nin zenginliklerini gösteren önemli yapıtlardır, yorumları yapılmıştır.

Emirhan (2016), bu araştırmada Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanlarında değerler eğitimi incelemiştir. Örneklem olarak yazara ait 15 çocuk romanı incelenmiş ve araştırma sonucunda toplam 40 değere ulaşılmıştır. İncelenen romanlarda değerler eğitimi açısından çok zengin bir içeriğe sahiptir yorumu yapılmıştır.

Mehdiyeva (2016), yaptığı araştırmada Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Şair milli değerlerimize vurgu yapmıştır. Araştırma sonucunda şairin şiirlerinde vatanseverlik, çalışma, dürüstlük, kahramanlık, vatan, merhamet, sevgi, dil, din, tarih sevgi gibi değerler tespit edilmiştir.

Çalışkan (2016), yaptığı çalışmada 100 temel eser içerisinde yer alan Dünya Edebiyatına ait eserlerdeki değerleri incelemiştir. Toplam 30 eserin incelendiği araştırma sonucunda tespit edilen değerler tablo halinde sunulmuştur.

Esen (2016), yaptığı araştırmada Memduh Şevket Esendal'ın hikayelerinden belirlenmiş olan elli hikayesini söz varlığı ve değerler eğitimi bakımından incelemiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır ve araştırma sonucunda Memduh Şevket Esendal hikâyelerinin söz varlığı açısından yeterli seviyede olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tespit edilen değerler sıklıkla “Bireylerde Gerçekleşmesi İstenen Davranışlar ve “Sosyal Hayatla İlgili Telkinler” değer grubuna ait olduğu sonucuna varılmıştır.

Kahya (2018) yaptığı araştırmada Türkçe dersinde kullanılan ders ve çalışma kitaplarındaki etkinlikleri değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda değerlerin sınıf seviyesine göre belli bir planda yer almadığını ve ders kitaplarda ve çalışma kitaplarında sadece Türkçe dersiyle ilgili konuların değil, öğrencileri hayata hazırlayan değerlere de yer verilmesi gerektiğini söylemiştir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde Türkçe ders kitapları değerler eğitimi açısından incelenmiş ancak özellikle Halk Edebiyatı turleri açısından bir inceleme yapılmamıştır. Bu araştırmada Halk Edebiyatı turleri ele alınarak değerlere bakılacaktır.

3.BÖLÜM

3.1.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın materyalleri, verilerin elde edilmesi ve analizi, sınırlılıklar ve varsayımlar yer almaktadır.

3.2.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Halk Edebiyatı Metinleri değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik gerçekleştirilen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi ve tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, “geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2002, s. 77).

3.3.ARAŞTIRMA MATERYALLERİ

Halk Edebiyatı metinlerinin değerler eğitimi açısından incelendiği bu çalışmada Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca onaylanmış ve 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılından 2018-2019 Eğitim- Öğretim yılına kadar ortaokullarda okutulan MEB, Ders Destek, Eksen, Başak, Ez-De, Dörtel, Cem, Ada, Pasifik, FCM, Gizem, Evren, Doku, Koza, Enderun yayınlarına ait toplam 29 ders kitabı incelenmiştir

3.4. VERİLERİN ELDE EDİLMESİ VE ANALİZİ

Temel ve nitel çalışmada veriler farklı şekillerde toplanabilir; görüşme, gözlem ya da doküman analizi bu yollardan bazılarıdır (Merriman, 2009). Bu çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman incelemesinin kolay ulaşılmayacak özneler, tepkiselliğin olmaması, uzun süreli veya zamana yayılmış analiz, örneklem büyüklüğü, bireysel ve özgünlük, görece düşük maliyet ve nitelik gibi yedi güçlü yanı vardır (Bailey,1982; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Doküman incelemesinin aşamaları şunlardır: Dokümanlara ulaşma, özgünlüğü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma. (Foster, 1995; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu çalışmada öncelikle Halk Edebiyatı ve Halk Edebiyatı türleri hakkında bilgi verilmiştir. Halk Edebiyatı üzerine yapılan alan çalışmaları incelenmiş ve Halk Edebiyatına ait olacak metin türleri belirlenmiştir. Daha sonra ikinci aşamada Bu doğrultuda örnekleme oluşturan ders kitapları her biri iki kez taranarak Halk Edebiyatı'na ait olan metinler belirlenmiştir. Belirlenen bu metinler veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Veriler, tespit edilen Halk Edebiyatı'na ait metinlerdeki 31 değer (adalet, adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllük, bağımsız ve özgür düşünebilme, cesaret-liderlik, çalışkanlık, dostluk, dürüstlük, empati, estetik duyguların geliştirilmesi, fedakârlık, hoşgörü-duyarlılık, iyilik yapmak, iyimserlik, kültürel mirasa sahip çıkma, misafirperverlik, nazik olmak, özgüven, öz denetim, paylaşımcı olmak, sabır, saygı, selamlaşma, sevgi, sorumluluk, şefkat-merhamet, temizlik, vatanseverlik, yardımlaşma-dayanışma, yardımseverlik) arasından doğrudan ya da dolaylı olarak işleyen bölümler tespit edilerek elde edilmiştir. Bu 31 değer, MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından belirlenen 27 değerden ve MEB'in 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda "Değerlerimiz" başlığı altında yer alan 10 kök değer arasından ortak olanlar çıkarıldıktan sonra ortaya çıkmıştır.

Halk Edebiyatı'na ait metinler, değerler eğitimi açısından incelenirken bu metinlerde doğrudan ya da örtük olarak yer alan değerler eğitimi ile ilgili ifadeler belirlenmiş, daha sonra bu ifadeler uygun olan değer ya da değerlerin başlığı altında verilmiştir. Veriler sayısal olarak sınıflandırılmış, bu sınıflandırma tablolar halinde verilerek bu tablolarla ilgili yorumlamalar yapılmıştır. Bu verilere ulaşılırken değerlerle ilgili iki uzman görüşüne başvurulmuş ve bu uzman görüşüne göre kodlar belirlenmiştir. Veriler iki uzman görüşü alındıktan sonra analiz edilmiş ve bulgular yazılarak bu bulgulara dayalı yorumlamalar yapılmıştır.

3.5. SINIRLILIKLAR

Çalışma 2005-2006 eğitim-öğretim yılı 2018- 2019 eğitim öğretim yılları arasında okullarda okutulan 29 Türkçe ders kitabı ile sınırlandırılmıştır.

3.6. VARSAYIMLAR

Araştırmada örneklem olarak belirlenen 29 ders kitabının evreni temsil ettiği düşünülmektedir. Örnekleme oluşturan ders kitapları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca kabul edilen kitaplar olduğundan kitap setlerindeki metinlerin öğretim programına uygun olduğu düşünülmektedir.

4.BÖLÜM

4.1. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmada örneklem olarak kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki tespit edilen halk edebiyatı metinlerinde yer alan değerler tablolaştırılarak sunulmuş ve bulgulara dayanarak yorumlamalar yapılmıştır.

4.1.1.2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 3: 8.Sınıf MEB Yayınlarında Yer Alan Değerler

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Damdan Düşenin Hâli-Fıkra (3.Tema Değerlendirme)	*Yardımsverlik (1) Empati (1)	2
Anadolu Uygarlıkları- Halk Şiiri (5.Tema-Milli Kültürümüz)	*Sevgi (1) *Vatanseverlik (1)	2
Burada Dur-Efsane (5.Tema-Milli Kültürümüz)	Cesaret, Liderlik (1) *Saygı (2)	3
Ergenekon Destanı- Destan (5.Tema-Milli Kültürümüz)	*Vatanseverlik (1) *Sevgi (1) *Sabır (1) Cesaret, Liderlik (1) Yardımlaşma, Dayanışma (1)	5
Oduncu Yûnus- Halk Hikayesi (7.Tema –Erdemler) (Yûnus Emre'nin Mezarları Adlı	*Dürüstlük (1) *Öz Denetim (1)	4

Metinde Etkinlik)	*Saygı (1) *Sabır (1)	
Gül'ü İncitme Gönül- Halk Şiiri (7.Tema – Erdemler)	Nazik Olmak (1) *Sevgi (1) Hoşgörü- Duyarlılık (1)	3
Yürekdede İle Padişah - Masal (7.Tema – Erdemler)	Misafirperverlik (3) İyilik Yapmak (2) Empati (1) *Yardıms severlik (1)	7
Eşekle Tilki (Serbest Okuma Metni)- Masal (7.Tema – Erdemler)	Çalışkanlık (1) İyimserlik (1) Nazik Olmak (1)	3
Toplam: 29		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-3 incelendiğinde 8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 8'i Halk Edebiyatı'na aittir. Erdemler temasındaki 4, Milli Kültürümüz temasındaki 3 metnin ve Değerlendirme temasındaki 1 metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir

8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 8 metnin 2'si Halk şiiri, 2'si Masal, 1'i Destan, 1'i Efsane, 1'i Halk Hikâyesi, 1'i de Fıkra türüne aittir. Bu sonuçlardan hareketle bu kitapta farklı türlerde Halk Edebiyatı metinlerine yer verildiği görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 8 metinde toplam 29 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından saygı (3), misafirperverlik (3) ve sevgi (3) değerleri

ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sadece adalet, dostluk ve sorumluluk değerleri tespit edilememiştir.

8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Damdan Düşenin Hali adlı metinde “*Hoca evin damından düşer. Acı içinde yerde kıvrılırken komşuları yardıma gelir*” (s.96) bölümü yardımseverlik değerini karşılar. “*Siz çekilin, bana damdan düşen birini getirin, benim hâlimden ancak o anlar, diye bağıırır*” (s.96) bölümü de empati değerini karşılar.

Burada Dur adlı metinde “*Dağ denilmez, aşılır; tepe denilmez, aşılır. Köyler geçilir, obalar geçilir. Her uğranılan, her geçilen yer Selçuklunun topraklarına katılır*”(s.132) ifadesi cesaret – liderlik değerini karşılar. Sultan’ın rüyasında gördüğü ak sakallının sözlerinden (“Burada dur!...”) etkilenecek durması saygı değerini karşılar. “*Oymak, başkanlarının sözüne uyarak oraya yerleşir ve şehirlerini kurarlar.*” (s.133) ifadesi de oymak başkanına gösterilen saygıdan dolayı saygı değerini karşılar.

Tablo 4: 7.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Korku (Serbest Okuma) - Halk Şiiri (1.Tema-Duygular)	Cesaret, Liderlik (2)	2
Akıllı Evlat- Masal (4.Tema –Erdemler)	*Adalet (1) *Saygı (1) *Sevgi (1)	3
Yusuçuk- Efsane (6.Tema-Milli Kültürümüz)	*Sevgi (1) Paylaşımçı Olmak (1) Hoşgörü, Duyarlılık (1)	6

	*Sorumluluk (1) Yardımlaşma, Dayanışma (1) Fedakârlık (1)	
Kazan Doğurdu - Fıkra (6.Tema-Milli Kültürümüz) Etkinlik	Paylaşımçı Olmak (1)	1
Nasreddin Hoca Hikâyeleri (Serbest Okuma) - Fıkra (6.Tema-Milli Kültürümüz)	*Sorumluluk (1) *Dürüstlük (1) İyimserlik (2)	4
Toplam: 16		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-4 incelendiğinde 7.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 5'i Halk Edebiyatı'na aittir. Milli Kültürümüz temasındaki 3 metnin, Erdemler temasındaki 1 metnin ve Duygular temasındaki 1 metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

7.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 5 metinden; 2'si Fıkra, 1'i Masal, 1'i Efsane, 1'i de Halk Şiiri türüne aittir. Bu sonuçlardan hareketle bu kitapta farklı türlerde Halk Edebiyatı metinlerine yer verildiği görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 5 metinde toplam 16 değer tespit edilmiştir. Belirgin olarak öne çıkan bir değer olmamıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden adalet (1), saygı (1), dürüstlük (1), sevgi (2) ve sorumluluk (2) değerleri tespit edilmiştir.

7.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Korku adlı şiirde yer alan şu dizelerde cesaret değeri tespit edilmiştir:

“Bana “cız” dediler,

Ama korkmadım”... (s.33)

“...Ben oddan korkmadım yanana kadar.

Ben korku bilmedim kanana kadar...” (s.33)

Yusufçuk adlı metinde yer alan, *“Eli hünerli, gönlü gani bir adammuş”* (s.172) cümlesinde paylaşımcı olmak değerini karşılar. *“Konu komşu yardıma gelmiş ilk günler. Kimi yemek yapmış, kimi çamaşır yıkamış”* (s.172) bölümü de Yardımlaşma, Dayanışma değerini karşılar.

Tablo 5: 7.Sınıf Ders Destek Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Sevgi Kurtaracak Bizi - Halk Şiiri (1.Tema- Erdemler)	*Sevgi (1) *Dostluk (1) Yardımlaşma – Dayanışma (1)	3
Yüksek Evde Oturanların Türküsü (Tema Sonu Değerlendirme)- Halk Şiiri (2.Tema –Doğa Ve Evren)	*Dostluk (2) *Sevgi (1)	3
Bilmece- Seyirlik Oyun (3.Tema-Milli Kültürümüz)	Selamlaşma (1) Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	2
Ak Sakallı Bilge Dede –Masal (5. Tema Vatandaşlık)	*Adalet (1) Adil Olma (1)	5

	*Sabır (1) *Dürüstlük (1) *Saygı (1)	
Horoz–Masal (5. Tema Vatandaşlık) Etkinlik	İyilik Yapmak (1) *Sabır (1)	2
Belkıs Tiyatrosu–Masal (7. Tema Sanat)	*Dürüstlük (1) Estetik Duyguların Geliştirilmesi (2)	3
Toplam: 18		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-5 incelendiğinde 7.Sınıf Ders Destek Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 6'sı Halk Edebiyatı'na aittir. Vatandaşlık temasındaki 2 metnin, Erdemler, Doğa ve Evren, Milli Kültürümüz ve Sanat temalarındaki 1'er metnin, Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir. Halk Edebiyatı metinlerinin temalar arasında dengeli bir şekilde dağıldığı görülmüştür.

7.Sınıf Ders Destek Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 6 metnin; 3'ü Masal, 2'si Halk Şiiri, 1'i de Seyirlik Oyun (Karagöz) türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 6 metinde toplam 18 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından dostluk (3) değeri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde dostluk (3), sevgi (2), sabır (2), dürüstlük (2) adalet (1) ve saygı (1) değerleri tespit edilmiştir.

7.Sınıf Ders Destek Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Ak Sakallı Bilge Dede adlı metinde geçen “*Ne haddimize, demiş ak sakallı bilge kişi. Gölün kıyısındaki meşale, gölün ortasındaki delikanlıyı nasıl ısıtıysa bu köşedeki ateş de o köşedeki kazanı kaynatır.*”(s.153) bölümü adalet değerini karşılar. “*...Çocuğun hakkını yemeyelim, demiş. İddiayı kazanan delikanlıdır Hemen hakkı olan yüz altını veresin.*” (s.153) bölümü de adil olma değerini karşılar.

Belkıs Tiyatrosu adlı metinde geçen “*...Bunun için kent in her yerinde sanat eserleri varmış. Ak mermerlerden yapılan heykeller, kabartmalar, oymalar görenleri kendinden geçirirmiş. Uzaktan bakılınca büyük, süslü, güzel yapılar gözleri doldurur, yüreklere heyecan verirmiş.*” (s.217) bölümü estetik duyguların geliştirilmesi değerini karşılar. “*Büyük, ak duvarlar içinde büyük bir salon... Alımlı bir sahne... Gözlere şaşkınlık veren localar... Hele bir kral locası varmış ki ne kadar güzel, ne kadar geniş, ne kadar yüce...*” (s.218) bölümü de yine estetik duyguların geliştirilmesi değerini karşılar.

Tablo 6: 7.Sınıf MEB(2) Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Dostluk- Seyirlik Oyun (1.Tema- Erdemler)	*Sevgi (1) *Saygı (1) Nazik Olmak (1) *Dostluk (1) · Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	5
Kardeşim- Halk Şiiri (1.Tema- Erdemler)	* Dostluk (2) *Sevgi (1)	3
Vatan Destanı -Halk Şiiri (2.Tema Millî Mücadele Ve Atatürk)	* Vatanseverlik (1)	1
Türkiye’ m, Anayurdum, Sebebim,	* Vatanseverlik (1)	1

Çarem! - Halk Şiiri (4.Tema-Milli Kültürümüz)		
Deli Dumrul- Destan (4.Tema-Milli Kültürümüz)	Cesaret, Liderlik (3) Fedakârlık (1) Şefkat Merhamet (1) *Adalet (1)	6
Akşehir’de Bir Fil – Hikaye (8. Tema Zaman Ve Mekân)	-	0
Toplam: 16		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-6 incelendiğinde 7.Sınıf MEB(2) Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 6’sı Halk Edebiyatı’na aittir. Milli Kültürümüz temasındaki ve Erdemler temasındaki 2’şer metnin, Millî Mücadele Ve Atatürk temasındaki ve Zaman Ve Mekân temasındaki 1’er metnin Halk Edebiyatı’na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 4 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

7.Sınıf MEB(2) Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 6 metinden; 3’ü Halk şiiri, 1’i Destan, 1’i Seyirlik Oyun (Karagöz), 1’i de Hikâye türüne aittir. Bu sonuçlardan hareketle bu kitapta farklı türlerde Halk Edebiyatı metinlerine yer verildiği görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı’na ait 6 metinde toplam 16 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından Cesaret-liderlik (3) ve dostluk (3) değerleri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde dostluk (3), vatanseverlik (2), sevgi (2), adalet (1), ve saygı (1) değerleri tespit edilmiştir.

7.Sınıf Ders MEB(2) Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Dostluk adlı metinde geçen Hacivat – Karagöz diyaloglarında

“Hacivat: Ooo... Hay, Hak!

Eğlencedir gönüle, ahde vefadır dost,

Kadir kıymet bilene, hem de şifadır dost

...

Başın düşünce dara, yanında olandır dost,

Hâlini sıkıntını, arayıp sorandır dost” (s.23).

Bölmeleri dostluk değerini karşılar. Bu metinde Hacivat ile Karagöz’ün bayramlaşması, bayramda el öpülsün mesajı verilmesi bölümleri de kültürel mirasa sahip çıkma değerini karşılar.

Tablo 7: 6.Sınıf Eksen Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Kaynatılmış Tohum- Masal (1.Tema- Erdemler	*Dürüstlük (1)	1
Ceylana Yardım Edenler- Masal (1.Tema- Erdemler)	* Dostluk (2) Yardımlaşma, Dayanışma (1) İyilik Yapmak (1) Fedakârlık (1)	5
Türküler Dolusu-Halk Şiiri	* Vatanseverlik (1)	2

(2.Tema Milli Kültürümüz)	*Sevgi (1)	
Uzun, İnce Bir Yoldayım -Halk Şiiri (2.Tema-Milli Kültürümüz) Etkinlik	*Sabır (1)	1
Türk Halısı - Halk Şiiri (2.Tema-Milli Kültürümüz) Tema Sonu Değerlendirme	*Sevgi (3)	3
Dolunayda Kurtlar – Halk Şiiri (3.Tema - Millî Mücadele Ve Atatürk)	* Vatanseverlik (1)	1
Nasrettin Hoca Fıkraları- Fıkra (4. Tema - Çocuk Dünyası)	*Adalet (1) Nazik Olmak (1) *Dürüstlük (1)	3
Ben Kimim? – Masal (4. Tema - Çocuk Dünyası)	Nazik Olmak (1) *Dostluk (1) Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	3
Bilmece – Seyirlik Oyun (4. Tema - Çocuk Dünyası)	Misafirperverlik (1) Özgüven (1)	2
Birlikte– Halk Şiiri (5. Tema - Birey Ve Toplum)	*Sevgi (1) Paylaşımçı Olmak (3)	4
Toplam: 25		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-7 incelendiğinde 6.Sınıf Eksen Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 10'u Halk Edebiyatı'na aittir. Milli

Kültürümüz temasındaki ve Çocuk Dünyası temasındaki 3'er metnin, Erdemler temasındaki 2 metnin, Millî Mücadele Ve Atatürk temasındaki ve Birey Ve Toplum temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir. Halk Edebiyatı metinlerinin temalar arasında dengeli bir şekilde dağıldığı görülmüştür.

6.Sınıf Eksen Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 10 metinden; 5'i Halk şiiri, 3'ü Masal, 1'i Seyirlik Oyun (Karagöz), 1'i de Fıkra türüne aittir. Bu sonuçlardan hareketle bu kitapta farklı türlerde Halk Edebiyatı metinlerine yer verildiği görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 6 metinde toplam 25 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (5), paylaşımcı olmak (3) ve dostluk (3) değerleri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden sevgi (5), dostluk (3), dürüstlük (2), vatanseverlik (2), sabır (1) ve adalet (1) değerleri tespit edilmiştir.

6.Sınıf Eksen Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Ceylana Yardım Edenler adlı metinde yer alan “*Senin için kendimi tehlikeye atmaktan çekinmem. Dostluk, kolay kazanılmaz. Sen burada acı çekerken ben keyfime bakamazdım. Dost, vefalı olur. Senin acına ortak olmak için buraya geldim.*” (s.30) bölümü fedakârlık ve dostluk değerlerini karşılar.

Bilmece adlı metinde yer alan “*...Karagöz: Yaa! Ne sandın? Bilmece demek, ben demek; ben demek, bilmece demek. Söyle bilmeceni, al cevabını*” (s.118) bölümü özgüven değerini karşılar.

Tablo 8: 6.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam

Çanakkale Türküsü – Türkü (2.Tema Millî Mücadele Ve Atatürk)	Fedakârlık (1) *Vatanseverlik (1) Cesaret-Liderlik (1)	3
Sevgi Diyen Çağlar Aşar- Halk Şiiri (4.Tema- Erdemler)	*Sevgi (1) *Dostluk (1)	2
Anadolu-Halk Şiiri (6.Tema-Millî Kültürümüz)	* Vatanseverlik (3) *Sevgi (2)	5
Ana Dili-Halk Şiiri (6.Tema-Millî Kültürümüz)	*Sevgi (1)	1
Vatan Destanı -Halk Şiiri (6.Tema-Millî Kültürümüz)	* Vatanseverlik (1)	1
Evinizi De Hatırlayın – Fıkra (7. Tema - Sağlık Ve Spor) Etkinlik	Misafirperverlik (1) Empati (1)	2
Evet Efendim– Seyirlik Oyun (8. Tema - Birey Ve Toplum)	Nazik Olmak (1) Selamlaşma (1) *Saygı (1)	3
Elimi Al – Fıkra (8. Tema - Birey Ve Toplum) Etkinlik	*Yardımsverlik (1)	1
Rize'nin Adı Üzerine- Efsane (8. Tema - Birey Ve Toplum) Etkinlik	*Sevgi (1) Estetik Duyguların Geliştirilmesi (1) Paylaşımçı Olmak (1)	4

	*Yardımsverlik (1)	
Toplam: 22		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-8 incelendiğinde 6.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 9'u Halk Edebiyatı'na aittir. Milli Kültürümüz temasındaki ve Birey Ve Toplum temasındaki 3'er metnin, Erdemler temasındaki, Millî Mücadele Ve Atatürk temasındaki ve Sağlık Ve Spor temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir. Halk Edebiyatı metinlerinin temalar arasında dengeli bir şekilde dağıldığı görülmüştür.

6.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 9 metinden; 5'i Halk şiiri, 2'si Fıkra,1'i Efsane, 1'i de Seyirlik Oyun (Karagöz) türüne aittir. Bu sonuçlardan hareketle bu kitapta farklı türlerde Halk Edebiyatı metinlerine yer verildiği görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 9 metinde toplam 22 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (5) ve vatanseverlik (5) değerleri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden sevgi (5), vatanseverlik (5), yardımsverlik (2) dostluk (1) ve saygı (1) olmak üzere 5 farklı değer tespit edildiği görülmüştür.

6.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Evinizi De Hatırlayın adlı metinde yer alan *“Hoca'nın hanımı da gelenlere şerbet ikram etmekte bu arada vakit de ilerlemektedir.”* (s.229) bölümü misafirperverlik değerini karşılar. *“Vallahi komşular bu öğüdümü iyi öğrenin. Bundan sonra hasta ziyaretine gittiğinizde evinizi de hatırlayın...”* (s.229) hastanın halinden anlayın mesajı açısından empati değerini karşılar.

Evet Efendim adlı metinde yer alan Karagöz- Hacivat diyaloglarında;

“Hacivat: Vay Karagöz’üm, benim iki gözüm, merhaba!

Karagöz: Hoş geldin, suda pişmiş balkabağı!” (s.242) bölümü selamlaşma değerini karşılar.

...

Hacivat: “Aman Karagöz’üm, ben senin gibi değilim. Ben her nereye gitsem bana itibar ederler, ayağa kalkarlar.” (s.242) bölümü saygı değerini karşılar.

...

“Hacivat: “Evet efendim, öyledir efendim, münasıptir efendim.” Arada sırada da “Ne buyrulur a benim efendim?” diyeceksin.” (s.242) bölümü nazik olmak değerini karşılar.

Rize’nin Adı Üzerine adlı metinde yer alan *“Bu karı koca sevdalı değil, kara sevdalıymışlar.”* (s.268) bölümü sevgi değerini karşılar. *“Fakir görürseniz sandığımdan giydirin, aç görürseniz kilerimden doyurun.”*(s.269) bölümü paylaşımcı olma değerini karşılar. *“Yetimlerin gözünü yaşlı koymayın.”* (s.269) bölümü yardımlaşma değerini karşılar.

4.1.2.2017-2018 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 9: 5.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
15 Temmuz - Destan (2.Tema - Millî Mücadele Ve Atatürk)	* Vatanseverlik (1)	1
Karagöz İle Hacivat- Seyirlik Oyun (3.Tema- Erdemler)	*Saygı (1) Selamlaşma (1)	3

	Nazik Olmak (1)	
Yunus Emre'den Seçmeler (Serbest Okuma Metni)- Halk Şiiri (3.Tema- Erdemler)	*Sevgi (3) *Dostluk (1)	4
Anadolu Sevgisi-Halk Şiiri (5.Tema-Milli Kültürümüz)	* Vatanseverlik (1)	1
Dede Korkut Boğaç Han – Halk Hikâyesi (5.Tema-Milli Kültürümüz)	Cesaret, Liderlik (3)	3
Yüksek Evde Oturanın Türküsü - Halk Şiiri (8.Tema Doğa Ve Evren)	*Dostluk (2) *Sevgi (1)	3
Toplam: 15		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-9 incelendiğinde 5.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 6'sı Halk Edebiyatı'na aittir. Milli Kültürümüz temasındaki ve Erdemler temasındaki 2'ser metnin, Millî Mücadele Ve Atatürk temasındaki ve Doğa Ve Evren temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 4 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

5.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 6 metinden; 3'ü Halk şiiri, 1'i Destan, 1'i Seyirlik Oyun (Karagöz), 1'i de Halk Hikâyesi türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 6 metinde toplam 15 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (4), dostluk (3) ve cesaret-liderlik (3) değerleri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden sevgi (4), dostluk (3), vatanseverlik (2) ve saygı (1) değerleri tespit edilmiştir.

5.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Karagöz ile Hacivat adlı metinde yer alan diyaloglarda;

“Hacivat: İnsanlar karşılaştınca birbirine selam verir.” (s.78) bölümü selamlaşma değerini karşılar.

“...Hacivat: Hoş geldiniz, safa geldiniz, keyifler nasıl, derler.” (s.79) bölümü nazik olmak değerini karşılar.

Yunus Emre'den Seçmeler adlı metinde yer alan dörtlüklerde;

“Ben gelmedim dava için,

Benim işim sevi için,

Dostun evi gönüllerdir,

Gönüller yapmaya geldim.” (s.99) dizeleri dostluk değerini karşılar.

Tablo 10: 6.Sınıf Başak Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Dostlar Beni Hatırlasın- Halk Şiiri (3.Tema: Biz Ve Değerlerimiz)	*Dostluk (1)	1
İnsana Saygı - Halk Şiiri (3.Tema: Biz Ve Değerlerimiz)	*Sevgi (1) Hoşgörü- Duyarlılık (1)	2
Yüksek Evde Oturanın Türküsü - Halk Şiiri (4. Tema: Bilim Ve Teknoloji)	* Dostluk (2) * Sevgi (1)	3
Türküler Dolusu-Halk Şiiri	* Sevgi (1)	2

(5. Tema: Millî Kültürümüz)	* Vatanseverlik (1)	
Ağustos Böceği İle Karınca – Masal	İyilik Yapmak (1)	3
(6. Tema: Sanat Ve Toplum)	Fedakârlık (1) Paylaşımçı Olmak (1)	
Toplam: 11		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-10 incelendiğinde 6.Sınıf Başak Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 5'i Halk Edebiyatı'na aittir. Biz Ve Değerlerimiz temasındaki 2 metnin, Bilim Ve Teknoloji temasındaki, Milli Kültürümüz temasındaki ve Sanat Ve Toplum temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Biz ve Değerlerimiz adında bir temanın olması Değerler eğitiminin programdaki ve ders kitaplarındaki yeri açısından önemlidir. Diğer 4 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

6.Sınıf Başak Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 5 metinden; 4'ü Halk şiiri, 1'i de Masal türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 6 metinde toplam 11 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından dostluk (3) ve sevgi (3) değerleri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde dostluk (3), sevgi (3) ve vatanseverlik (1) olmak üzere sadece 3 farklı değer tespit edildiği görülmüştür.

6.Sınıf Başak Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

İnsana Saygı adlı şiirde yer alan "...Ayrılık gayrılık yok..." (s.37) dizesi hoşgörü-duyarlılık değerini karşılar. "...Seviler çoğalsın tüm gönüllerde..." (s.37) dizesi sevgi değerini karşılar.

Ağustos Böceği ile Karınca adlı metinde yer alan “*Esirgememiş kimseden iyiliğini*” (s.64) bölümü iyilik yapmak değerini karşılar. “*Onun amacı, eğlendirmekmiş çevresini. Düşünmeden hiç kendini, geleceğini*” (s.64) bölümü fedakârlık değerini karşılar.

Tablo 11: 7.Sınıf Ez-de Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Türküler Dolusu-Halk Şiiri (1. Tema: Millî Kültürümüz)	* Sevgi (1) * Vatanseverlik (1)	2
Dört Ahbaplar- Masal (4.Tema- Duygular)	Yardımlaşma, Dayanışma (3) * Dostluk (1)	4
Tasa Kuşu- Masal (4.Tema- Duygular)	Çalışkanlık (1) İyilik Yapmak (1)	2
Toplam: 8		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-11 incelendiğinde 7.Sınıf Ez-de Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 30 metnin 3’ü Halk Edebiyatı’na aittir. Duygular temasındaki 2 metnin ve Milli Kültürümüz temasındaki 1 metnin Halk Edebiyatı’na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 4 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

7.Sınıf Ez-de Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 3 metinden; 2’si Masal, 1’i de Halk şiiri türüne aittir.

Bu kitapta yeterince Halk Edebiyatı türünden metne rastlanmadığından tespit edilen değerlerin sayısı da oldukça yetersiz kalmıştır. Kitapta bulunan Halk Edebiyatı’na ait 3 metinde toplam 8 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından yardımlaşma-dayanışma (3) değeri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından

bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde vatanseverlik (1), sevgi (1) ve dostluk (1) olmak üzere sadece 3 değer tespit edildiği görülmüştür.

7.Sınıf Ez-de Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Türküler Dolusu adlı şiirde yer alan “*Benim yüreğimde boylu boyunca memleketim var.*” (s.14) dizesi vatanseverlik değerini karşılar.

Tablo 12: 8.Sınıf Dörtel Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Bilgin İle Hoca - Fıkra (1. Tema: İletişim)	*Saygı (1)	1
Oğuz Kağan Destanı- Destan (3.Tema-Toplum Hayatı)	*Saygı (1) Cesaret, Liderlik (2) Çalışkanlık (1)	4
Toplam: 5		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-12 incelendiğinde 8.Sınıf Dörtel Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 2’si Halk Edebiyatı’na aittir. İletişim temasındaki ve Toplum Hayatı temasındaki 1’er metnin Halk Edebiyatı’na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 4 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

8.Sınıf Dörtel Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 2 metinden; 1’i Destan, 1’i de Fıkra türüne aittir.

Bu kitapta yeterince Halk Edebiyatı türünden metne rastlanmadığından tespit edilen değerlerin sayısı da oldukça yetersiz kalmıştır. Kitapta bulunan Halk

Edebiyatı'na ait 2 metinde toplam 5 değer tespit edilmiştir. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sadece saygı (2) değerinin tespit edildiği görülmüştür.

8.Sınıf Dörtel Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Bilgin ile Hoca adlı metinde yer alan “*Pes doğrusu. Sizin hoca pek yamanmış.*” (s.47) bölümü saygı değerini karşılar.

4.1.3.2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 13: 5.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Padişahın Kulakçibaşısı - Masal (1.Tema Vatandaşlık Bilinci)	Çalışkanlık (1)	1
Anadolu- Halk Şiiri (3.Tema Milli Kültürümüz)	*Vatanseverlik (1)	1
İlim Kendini Bilmektir – Halk Şiiri (4.Tema Bilim ve Teknoloji)	*Sevgi (1) *Sorumluluk (1)	2
Yelkovan Kuşlarının Efsanesi - Efsane (4.Tema Bilim ve Teknoloji)	Yardımlaşma -Dayanışma (1) Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	2
Karagöz ile Hacivat İncelik – Seyirlik Oyun (5.Tema Biz ve Değerlerimiz)	Selamlaşma (1) Nazik Olmak (1)	2

Akıllı Kuş - Masal (5.Tema Biz ve Değerlerimiz)	*Sevgi (2) Yardımlaşma -Dayanışma (1)	3
Keloğlan Akıllı Oğlan – Masal (7.Sağlık, Spor ve Oyun)	*Saygı (1) Adil Olma (1)	2
Toplam: 13		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-13 incelendiğinde 5.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 56 metnin 7'si Halk Edebiyatı'na aittir. Bilim ve Teknoloji temasındaki ve Biz ve Değerlerimiz temasındaki 2'şer metnin, Vatandaşlık Bilinci temasındaki, Milli Kültürümüz temasındaki ve Sağlık, Spor ve Oyun temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Biz ve Değerlerimiz adında bir temanın olması Değerler eğitiminin programdaki ve ders kitaplarındaki yeri açısından önemlidir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

5.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 7 metinden; 3'ü Masal, 2'si Halk şiiri, 1'i Seyirlik Oyun (Karagöz), 1'i de Efsane türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 7 metinde toplam 13 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (3) değeri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sevgi (3), vatanseverlik (1), sorumluluk (1) ve saygı (1) değerleri tespit edilmiştir.

5.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Yelkovan Kuşlarının Efsanesi adlı metinde yer alan “*İşi olan da olmayan da mektubu aramaya koyuldu.*” (s.59) bölümü yardımlaşma dayanışma değerini karşılar.

Akıllı Kuş adlı metinde yer alan “Burada ağaçlar kuşları sevgiyle kucaklıyormuş.” (s.183) bölümü ve “Dünyada mutluluklar Sevgiyle çoğalmış.” (s.183) bölümü sevgi değerini karşılar.

Keloğlan Akıllı Oğlan adlı metinde yer alan “...Tamam,” demiş Keloğlan. “Boynum kıldan incedir padişahım.” (s.252) bölümü saygı değerini karşılar.

4.1.4.2015-2016 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 14: 5.Sınıf Cem Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Adsız Çeşme- Halk Şiiri (1.Tema Birey Ve Toplum)	* Yardımseverlik (1)	1
Fatih'ten Hikayeler- Halk Hikayesi (4.Tema Değerlerimiz)	* Yardımseverlik (1) *Saygı (1) *Adalet (1)	3
Sözlü Geleneğimiz – Türkü (4.Tema Değerlerimiz)	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1) *Vatanseverlik (1)	2
Bu Vatan Kimin? – Halk Şiiri (4.Tema Değerlerimiz)	*Vatanseverlik (3)	3
Koca Seyit – Halk Hikayesi (4.Tema Değerlerimiz)	*Vatanseverlik (3) Cesaret, Liderlik (1) Fedakârlık (1)	5
Kızılây –Halk Şiiri (7.Tema Kurumlar Ve Sosyal	*Vatanseverlik (2)	2

Örgütler)		
Toplam: 16		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-14 incelendiğinde 5.Sınıf Cem Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 30 metnin 6'sı Halk Edebiyatı'na aittir. Değerlerimiz temasındaki 4 metnin, Birey Ve Toplum temasındaki ve Kurumlar Ve Sosyal Örgütler temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Değerlerimiz adında bir temanın olması Değerler eğitiminin programdaki ve ders kitaplarındaki yeri açısından önemlidir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

5.Sınıf Cem Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 6 metinden; 3'ü Halk şiiri, 2'si Halk Hikâyesi, 1'i de Türkü türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 6 metinde toplam 16 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından vatanseverlik (9) değeri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden vatanseverlik (9), yardımseverlik (2), saygı (1) ve adalet (1) değerleri tespit edilmiştir.

5.Sınıf Cem Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Adsız Çeşme adlı şiirde yer alan;

“Su yerine iyilikle dol,

Yavrum adsız bir çeşme ol” (s.14) dizeleri yardımseverlik değerini karşılar.

Fatih'ten Hikayeler adlı metinde yer alan *“Bu büyük okulu siz yaptırınız ve bize verdiniz. Teşekkür ederiz. Fakat burada bulunabilmeniz için ya öğretmen ya da öğrenci olmanız gerekmektedir.*

– Bir çare bulunamaz mı?

– Sizi imtihan etmemiz gerekir.

– Peki, o zaman imtihan ediniz.

Fatih, yapılan imtihanda başarılı olduğu için kendisine bir oda verildi.”
(s.55) bölümü adalet değerini karşılar.

Sözlü Geleneğimiz metninde yer alan *“Kültürel kimliğimizin önemli değerlerinden olan türkülerimizin nesilden nesile aktarılmasında bizler de üzerimize düşen görevleri yerine getirmeliyiz.”* (s.57) bölümü kültürel mirasa sahip çıkma değerini karşılar.

Tablo 15: 8.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Türküler Dolusu-Halk Şiiri (3.Tema Milli Kültür)	* Vatansızverlik (1) *Sevgi (1)	2
Bağlamacıya – Halk Şiiri (3.Tema Milli Kültür)	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	1
Ergenekon Destanı- Destan (5.Tema Toplum Hayatı)	*Vatansızverlik (1) *Sevgi (1) *Sabır (1) Cesaret, Liderlik (1) Yardımlaşma, Dayanışma (1)	5
Bir Göl Nasıl Bingöl Oldu - Efsane (6.Tema Zaman ve Mekan)		0
Toplam: 8		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-15 incelendiğinde 8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 30 metnin 4'ü Halk Edebiyatı'na aittir. Milli Kültür temasındaki 2 metnin, Toplum Hayatı temasındaki ve Zaman ve Mekân temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir.

8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 4 metinden; 2'si Halk şiiri, 1'i Efsane, 1'i de Destan türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 4 metinde toplam 8 değer tespit edilmiştir. Bu değerler içerisinde vatanseverlik (2) ve sevgi (2) değerleri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde vatanseverlik (2), sevgi (2) ve sabır (1) olmak üzere sadece 3 farklı değer tespit edildiği görülmüştür.

8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Bağlamacıya adlı şiirde yer alan;

“Çal bağlamacı çal, eski türküler,

Dirilt namelerini ataların!

Dertli, Emrah, Ruhsat dile gelsinler,

Duyur sesini eski ustaların!” (s.50) dizeleri kültürel mirasa sahip çıkma değerini karşılar.

4.1.5.2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 16: 7.Sınıf Ez-de Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam

Türküler Dolusu-Halk Şiiri (1.Tema Milli Kültür)	* Vatanseverlik (1) *Sevgi (1)	2
Eşsiz Hazine- Hikâye (1.Tema Milli Kültür)	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (3) Misafirperverlik (1) *Sevgi (1) * Saygı (1)	6
Tasa Kuşu – Masal (4.Tema Duygular)	* Saygı (2)	2
Uçan Kuşlar – Halk Şiiri (4.Tema Duygular)	*Sevgi (1) *Vatanseverlik (1)	2
İlkbahar, Yaz, Sonbahar Ve Kış Kardeşler – Masal (5.Tema Doğa Ve Evren)	*Sevgi (3)	3
Kış Mevsim. – Masal (6.Tema Zaman Ve Mekân)	*Dürüstlük (2)	2
Kız Kalesi. – Efsane (6.Tema Zaman Ve Mekân)	*Sevgi (1) Aile Birliğine Önem Verme (1)	2
Türkiye’ m Dile Geldi. –Halk Şiiri (6.Tema Zaman Ve Mekân)	*Vatanseverlik (3)	3
Toplam: 22		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-16 incelendiğinde 7.Sınıf Ez-de Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 8’i Halk Edebiyatı’na aittir. Zaman Ve Mekân temasındaki 3 metnin, Duygular temasındaki ve Milli Kültür temasındaki

2’şer metnin, Doğa Ve Evren temasındaki 1 metnin Halk Edebiyatı’na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 2 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir. Halk Edebiyatı metinlerinin temalar arasında dengeli bir şekilde dağıldığı görülmüştür.

7.Sınıf Ez-de Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 8 metinden; 3’ü Masal, 3’ü Halk şiiri, 1’i Hikâye, 1’i de Efsane türüne aittir. Bu sonuçlardan hareketle bu kitapta farklı türlerde Halk Edebiyatı metinlerine yer verildiği görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı’na ait 7 metinde toplam 22 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (7) ve vatanseverlik (5) değerleri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden sevgi (7), vatanseverlik (5), saygı (3) ve dürüstlük (2) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

7.Sınıf Ez-de Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Eşsiz Hazine adlı metinde yer alan “*Osman dedenin yanına giderek bize masal anlatmasını istedik.*” (s.60) bölümü kültürel mirasa sahip çıkma değerini karşılar.

“Babam edebiyatımızın ve folklorumuzun zenginliğinden söz ederek bunun bitmek tükenmek bilmeyen bir hazine olduğunu anlattı. Dedelerimizin de ninelerimizin bu hazineyi yaşatan, gelecek nesillere ulaştıran köprüler olduğunu söyledi. Onlardan öğrendiklerimizi unutmamamızı arkadaşlarımıza ve bizden küçüklere anlatarak bu yüce kültürü canlı tutmamızı istedi.” (s.62)

bölümü kültürel mirasa sahip çıkma değerini karşılar.

4.1.6.2013-2014 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 17: 5.Sınıf Ada Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök	Toplam
----------------------	-------------------------------	--------

	Değerler Sayıları	
Türkiye Destanı- Halk Şiiri (3.Tema Güzel Ülkem Türkiyem)	*Vatanseverlik (1)	1
Türküler Dolusu – Halk Şiiri (7.Tema Değerlerimiz)	* Vatanseverlik (1) *Sevgi (1)	2
Toplam: 3		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-17 incelendiğinde 5.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 2'si Halk Edebiyatı'na aittir. Bu 2 metinden 1'i Güzel Ülkem Türkiyem diğeri de Değerlerimiz temasında yer almaktadır. Diğer 6 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir

5.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 2 metnin de Halk Şiiri türünde olduğu görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 2 metinde toplam 3 değer tespit edilmiştir. Tespit edilen değerler arasında vatanseverlik (2) değeri ön plana çıkmıştır. Güzel Ülkem temasında vatanseverlik değerine rastlanması öngörülebilmektedir ancak Değerlerimiz temasında da sadece 2 değerinin rastlanması, diğer değerlerin tespit edilememesi şaşırtıcı bir sonuç olarak görülmektedir.

5.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Türkiye Destanı adlı şiirin genelinde vatanseverlik değeri saptanmıştır. Şiirde yer alan aşağıdaki dördlük buna bir örnektir.

“El değdirmem yaprağına Türkiye'm

Şehit olsam toprağına Türkiye'm

Her karışın başka bir Şan Türkiye'm

Her şehrin başka bir cihan Türkiye'm" (s.143)

Tablo 18: 6.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Kuğular - Masal (3.Tema Sevgi)	*Sevgi (1) Yardımlaşma, Dayanışma (1) *Sabır (1) *Sorumluluk (1) Aile Birliğine Önem Verme (1)	5
Anne – Halk Şiiri (4.Tema Duygular)	*Sevgi (1)	1
Toplam: 6		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-18 incelendiğinde 6.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 40 metnin 2'si Halk Edebiyatı'na aittir. Bu metinlerden 1'i Sevgi temasında diğeri de Duygular temasında yer almaktadır. Diğer 6 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

6.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 2 metinden; 1'i Masal, 1'i de Halk Şiiri türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 2 metinde toplam 6 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (2) değeri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sevgi (2), sabır (1) ve sorumluluk (1) olmak üzere sadece 3 farklı değer tespit edildiği görülmüştür.

6.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Kuşular adlı metinde yer alan “*Sabah olunca altı kuğu yan yana gelerek bir sal şeklini aldılar. Nilüfer bu salın üzerinde oturdu. Beş kuğu da kanatlarını açarak salın üzerine bir gölgelik oluşturdular.*” (s.153) bölümü yardımlaşma – dayanışma değerini karşılar.

“*Evlatlarına sarılarak onları gözlerinden öptü. Damadına da evlatlarını kurtardığı için büyük teşekkür etti. Bundan sonra hepsi bahtiyar yaşadılar.*” (s.154) bölümü aile birliğine önem verme değerini karşılar.

Tablo 19: 7.Sınıf Pasifik Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız - Masal (4.Tema Duygular)	*Sevgi (1) Aile Birliğine Önem Verme (1) *Sabır (1) Çalışkanlık (1) İyimserlik (1)	5
Öyle Mi Derler? – Seyirlik Oyun (6.Tema Milli Kültür)	Nazik Olmak (1)	1
Havada Bulut Yok – Türkü (6.Tema Milli Kültür)	*Vatanseverlik (1)	1
Toplam: 7		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-19 incelendiğinde 7.Sınıf Pasifik Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 3’ü Halk Edebiyatı’na aittir. Milli Kültür temasındaki 2 metnin ve Duygular temasındaki 1 metnin Halk Edebiyatı’na ait

olduğu tespit edilmiştir Diğer 4 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

7.Sınıf Pasifik Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 3 metinden; 1'i Türkü, 1'Masal, 1'i de Seyirlik Oyun (Karagöz) türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 3 metinde toplam 7 değer tespit edilmiştir. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sevgi (1), saygı (1), vatanseverlik (1) ve sabır (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

7.Sınıf Pasifik Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız adlı metinde yer alan “*Kim ne derse ona inanır, yüzlerine gülen ekmeklerini ellerinden almış.*” (s.195) bölümü iyimserlik değerini karşılar. “*Dağa gider, odun eyler; başa iner, bel beller; muhannete muhtaç olmadan geçinir giderlermiş.*” (s.195) bölümü çalışkanlık değerini karşılar.

Tablo 20: 8.Sınıf Ada Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Kazılık Dağının Aslanı Boğaç Han - Destan (1.Tema Duygular)	*Yardımsaverlik (1) *Saygı (1) *Sorumluluk (1) Cesaret, Liderlik (3)	6
Toplam: 6		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-20 incelendiğinde 8.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 1'i Halk Edebiyatı'na aittir. Bu metin

Duygular temasında yer almaktadır. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir. Metnin türü ise destandır.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 1 metinde toplam 6 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından cesaret-liderlik (3) değeri ön plana çıkmıştır Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sadece yardımseverlik (1) ve sorumluluk (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

8.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Kazılık Dağının Aslanı Boğaç Han adlı metinde yer alan “Açları doyurduktan, çıplakları giydirdikten, borçluları borcundan kurtardıktan sonra ...” (s. 19) bölümü yardımseverlik değerini karşılar.

4.1.7.2012-2013 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 21: 5.Sınıf FCM Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Kara Toprak – Halk Şiiri (3.Tema Sağlık Ve Çevre)	*Sevgi (1)	1
Söyleşerek Öğrenme – Seyirlik Oyun (4.Tema Değerlerimiz)	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	1
Keloğlan'ın Diliyle – Masal (4.Tema Değerlerimiz)	*Sevgi (1)	1
Toplam: 3		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-21 incelendiğinde 5.Sınıf FCM Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 48 metnin 3'ü Halk Edebiyatı'na aittir. Değerlerimiz temasındaki 2 metnin ve Sağlık Ve Çevre temasındaki 1 metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 6 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

5.Sınıf FCM Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 3 metinden; 2'si Halk Şiiri, 1'Masal, 1'i de Seyirli Oyun (Karagöz) türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 3 metinde toplam 3 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (2) değeri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sadece sevgi (2) değerinin tespit edildiği görülmüştür. Bu kitapta Değerlerimiz adında bir tema olmasına rağmen bu temada sadece 2 değer tespit edildiği ve kök değerlerden sadece sevgi değerinin yer alması şaşırtıcı bir sonuç olmuştur.

5.Sınıf FCM Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Kara Toprak adlı şiirde yer alan;

“Her türlü isteğim topraktan aldım,

Benim sadık yârim kara topraktır.” dizeleri sevgi değerini karşılar.

Tablo 22: 7.Sınıf Gizem Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Bilmece – Seyirlik Oyun (1.Tema Milli Kültür)	Selamlaşma (1) Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	2
Toplam:2		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-22 incelendiğinde 7.Sınıf Gizem Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 1'i Halk Edebiyatı'na aittir. Bu metin Milli Kültür temasında yer almaktadır. Metnin türü ise Seyirlik Oyun (Karagöz) dur. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 1 metinde selamlaşma (1) ve kültürel mirasa sahip çıkma (1) değerleri olmak üzere toplam 2 değer tespit edilmiştir.

7.Sınıf Gizem Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

"HACİVAT: ... çok sevgili arkadaşşıma şöyle bir seslenmeden edemiyorum. Yine bir sesleneyim bakalım... Öh ö öh ö öh ö ö..."

KARAGÖZ– Aman Hacı Cavcav, hoş geldin!

HACİVAT– Hoş bulduk ama bir den şaşırđı." (s.60) bölümü selamlaşma değerini karşılar. Ayrıca genelde bilmece üzerine konuşmaların yapılması kültürel mirasa sahip çıkma değerini karşılar.

4.1.8.2011-2012 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 23: 5.Sınıf Ada Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Türkiye Destanı-Halk Şiiri (3.Tema Güzel Ülkem Türkiye)	* Vatanseverlik (1)	1
Masalcı - Masal (4.Tema Hayal Gücü)	*Sevgi (1) İyimsizlik (1)	2
Masal Masal İçinde - Masal	* Dostluk (1)	1

(4.Tema Hayal Gücü)		
Türküler Dolusu-Halk Şiiri	* Vatanseverlik (1)	2
(7.Tema Değerlerimiz)	*Sevgi (1)	
Toplam: 6		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-23 incelendiğinde 5.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 8 temaya ait toplam 48 metnin 4'ü Halk Edebiyatı'na aittir. Hayal Gücü temasındaki 2 metnin, Değerlerimiz temasındaki ve Güzel Ülkem Türkiye temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

5.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 3 metinden; 2'si Halk Şiiri, 2'si de Masal türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 4 metinde toplam 6 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından ve vatanseverlik (2) ve sevgi (2) değerleri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden sadece vatanseverlik (2), sevgi (2) ve dostluk (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

5.Sınıf Ada Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Masalıcı adlı metinde yer alan “*Derin bir nefes aldım. Her masal tatlıya bağlanmıştı.*” (s.69) bölümü iyimserlik değerini karşılar.

4.1.9.2010-2011 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 24: 6.Sınıf Evren Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Sevgi Ağacı-Masal (1.Tema Sevgi)	*Sevgi (1) *Adalet (1) *Dostluk (1) * Yardımseverlik (1) İyilik Yapmak (1)	5
Toplam: 5		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-26 incelendiğinde 6.Sınıf Evren Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 1'i Halk Edebiyatı'na aittir. Bu metin Sevgi temasında yer almaktadır. Metnin türü ise Masal'dır. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 1 metinde toplam 5 değer tespit edilmiştir. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sevgi (1), adalet (1), dostluk (1) ve yardımseverlik (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

6.Sınıf Evren Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Sevgi Ağacı adlı metinde yer alan “*Sevgi ve mutluluktan beslenirmiş bu ağaç.*” (s.82) bölümü sevgi değerini karşılar. “*Üç küçük fare ölmek üzere olan tilkiyi ağacın altına taşımışlar.*” (s.83) bölümü yardımseverlik değerini karşılar. “*...Sonra rüzgâr yardıma gelmiş.*” (s.83) bölümü iyilik yapmak değerini karşılar.

4.1.10.2009-2010 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 25: 6.Sınıf Doku Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Akkız Karakız-Masal (5.Tema Kavramlar Ve Çağrışımlar)	*Sevgi (2) * Dürüstlük (2) * Yardımseverlik (1) Misafirperverlik (1)	6
İlaç –Seyirlik Oyun (5.Tema Kavramlar Ve Çağrışımlar)	* Yardımseverlik (1) *Sabır (1)	2
Toplam: 8		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-25 incelendiğinde 6.Sınıf Doku Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 2'si Halk Edebiyatı'na aittir. Bu 2 metin Kavramlar ve Çağrışımlar temasında yer aldığı görülmüştür. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

6.Sınıf Doku Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 2 metinden; 1'i Seyirlik Oyun (Karagöz), 1'i de Masal türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 2 metinde toplam 8 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından dürüstlük (2), sevgi (2) ve yardımseverlik (2) değerleri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden yardımseverlik (2), sevgi (2), dürüstlük (2) ve sabır (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

6.Sınıf Doku Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

İlaç adlı metinde yer alan “KARAGÖZ — Ben de yardım edeyim. Ne bulacağız?” (s.97) bölümü yardımseverlik değerini karşılar.

Tablo 26: 8.Sınıf Koza Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Türküler Dolusu-Halk Şiiri (3.Tema Milli Kültür)	* Vatanseverlik (1) *Sevgi (1)	2
Köroğlu Destanı - Destan (3.Tema Milli Kültür)	Cesaret, Liderlik (1) Şefkat – Merhamet (1) *Dürüstlük (1)	3
Masal Ananın Son Masalı - Masal (3.Tema Milli Kültür)	*Dostluk (3)	3
Dostlar Beni Hatırlasın - Halk Şiiri (4.Tema Toplum Hayatı)	*Dostluk (1)	1
Toplam: 9		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir.

Tablo-26 incelendiğinde 8.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 4'ü Halk Edebiyatı'na aittir. Milli Kültür temasındaki 3 metnin ve Toplum Hayatı temasındaki 1 metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 4 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

8.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 4 metinden; 2'si Halk Şiiri, 1'i Destan, 1'i de Masal türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 4 metinde toplam 9 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından dostluk (4) değeri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde dostluk (4), vatanseverlik (1), dürüstlük (1) ve sevgi (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

8.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Köroğlu Destanı adlı metinde yer alan “*Bolu Beyi'nin canını bağışladı, onu da bütün esirleri de serbest bıraktı.*” (s.108) bölüm şefkat merhamet değerini karşılar.

4.1.11.2008-2009 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 27: 7.Sınıf Koza Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Keloğlan-Halk Şiiri (1.Tema Okuma Kültürü)	*Sevgi (1) *Adalet (1) *Yardımseverlik (1) İyilik Yapmak (1)	4
Toplam: 4		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-27 incelendiğinde 7.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin sadece 1'i Halk Edebiyatı'na aittir. Bu metin Okuma Kültürü temasındaki yer almaktadır. Diğer 5 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir. Bu metnin türü Halk Şiiri'dir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 1 metinde toplam 4 değer tespit edilmiştir. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sevgi (1), adalet (1) ve yardımseverlik (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

7.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Keloğlan adlı metinde yer alan “Başları dara düştü mü hemen, Yetişiriz öteki kardeşlere.” (s.12) bölümü yardımseverlik değerini karşılar.

“...İyi yürekli çırak alır hakkını.

Eti aslana veririz, kuzuya otu,

Açılır tım kapılar,

Güzel, kurtulur haramiler elinden” (s.13) dizeleri adalet ve iyilik yapmak değerleri karşılar

Tablo 28: 8.Sınıf Enderun Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Ellinci Yıl Türküsü - Halk Şiiri (3.Tema Sevgi)	*Vatanseverlik (1) *Sevgi (2)	3
Türküler Dolusu-Halk Şiiri (4.Tema Milli Kültürümüz)	*Vatanseverlik (1) *Sevgi (1)	2
Ergenekon Destanı – Destan (4.Tema Milli Kültürümüz)	*Vatanseverlik (1) *Sevgi (1) *Sabır (1) Cesaret, Liderlik (1) Yardımlaşma, Dayanışma (1)	5
Güneş Battı – Masal (5.Tema Doğa Ve Evren)	*Sevgi (2) Yardımlaşma, Dayanışma (1)	3
Toplam: 13		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-28 incelendiğinde 8.Sınıf Enderun Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 42 metnin 4'ü Halk Edebiyatı'na aittir. Milli Kültürümüz temasındaki 2, Sevgi temasındaki ve Doğa Ve Evren temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir.

8.Sınıf Enderun Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 4 metinden; 2'si Halk Şiiri, 1'i Destan, 1'i de Masal türüne aittir. Bu sonuçlardan hareketle bu kitapta farklı türlerde Halk Edebiyatı metinlerine yer verildiği görülmüştür.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 4 metinde toplam 13 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (6) ve vatanseverlik (3) değerleri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden sevgi (6), vatanseverlik (3) ve sabır (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

8.Sınıf Enderun Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Ellinci Yıl Türküsü adlı şiirde yer alan;

“Vazgeçilmez varlığım benim

Ulusum, yurdum, cumhuriyetim” (s.48) dizeleri vatanseverlik değerini karşılar.

4.1.12.2007-2008 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 29: 6.Sınıf Koza Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Keloğlan İle Sihirli Kuş - Masal (1.Tema Sevgi)	*Sevgi (2) *Yardımseverlik (1)	5

	*Sabır (1) Şefkat-Merhamet (1)	
İnsanlık Mektebi-Halk Şiiri (4.Tema Kişisel Gelişim)	*Vatanseverlik (1) *Yardımseverlik (1) Çalışkanlık (1) İyilik Yapmak (1) Hoşgörü – Duyarlılık (1)	5
Prensi Olmayan Masal Kitabı – Masal (6.Tema Okuma Kültürü)	*Sevgi (1) *Yardımseverlik (1)	2
Toplam: 12		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-29 incelendiğinde 6.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 3'ü Halk Edebiyatı'na aittir. Sevgi temasındaki, Kişisel Gelişim temasındaki ve Okuma Kültürü temasındaki 1'er metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metinlerine rastlanmadığı için değerler açısından incelenmemiştir. Halk Edebiyatı metinlerinin temalar arasında dengeli bir şekilde dağıldığı görülmüştür.

6.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 3 metinden; 2'si Masal, 1'i de Halk Şiiri türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 3 metinde toplam 12 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (3) ve yardımseverlik (3) değerleri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinden sevgi (3), yardımseverlik (3), vatanseverlik (1) ve sabır (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

6.Sınıf Koza Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Keloğlan ile Sihirli Kuş adlı metinde yer alan “*Bu göz alıcı renklerle bezeli kuşu kesip yemeye kıyamamış.*” (s.28) bölümü şefkat - merhamet değerini karşılar. “*Sultan ona sevgiyle sarılınca tılsım bozulmuş, periler ülkesinden birlikte kaçmışlar.*” (s.29) bölümü sevgi değerini karşılar.

İnsanlık Mektebi adlı şiirde (s.112) “*Gece gündüz çalışırdım ilime*” dizesi çalışkanlık değerini, “*Her şeye faydalı olmak isterdim*” dizesi iyilik yapmak değerini, “*Cennet yapar idim güzel yurdumu*” dizesi vatanseverlik değerini, “*İncitmezdim toplumumu, ferdimi*” dizesi hoşgörü-duyarlılık değerini, “*Herkesin bardağına dolmak isterdim*” dizesi yardımseverlik değerini karşılar.

4.1.13.2006-2007 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 30: 7.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Bilmece – Seyirlik Oyun (3.Tema Kavramlar Ve Çağrışımlar)	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma (1)	1
Toplam: 1		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-30 incelendiğinde 7.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 24 metnin sadece 1’i Halk Edebiyatı’na aittir. Kavramlar Ve Çağrışımlar temasındaki yer alan bu metnin türü Seyirlik Oyun (Karagöz) dur. Bu metinde sadece kültürel mirasa sahip çıkma (1) değeri tespit edilmiştir.

7.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan değerlerle ilgili bölüm aşağıda verilmiştir:

Bilmece adlı metinde yer alan “... *Hacivat: Bak aklıma geldi hoşça vakit geçirmenin bir yolu da karşılıklı bilmece sormaktır.*” (s.39) bölümü kültürel mirasa sahip çıkma değerini karşılar.

4.1.14.2005-2006 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitaplarına Ait Bulgular

Tablo 31: 8.Sınıf MEB Yayınları

Metin Adları/Türleri	Tespit Edilen Değerler Ve Kök Değerler Sayıları	Toplam
Kız Kalesi – Efsane (1.Tema Zaman Ve Mekân)	*Sevgi (1) Aile Birliğine Önem Verme (1)	2
Türküler Dolusu-Halk Şiiri (3.Tema Milli Kültür)	* Vatanseverlik (1) *Sevgi (1)	2
Ergenekon Destanı – Destan (4.Tema Toplum Hayatı)	*Vatanseverlik (1) *Sevgi (1) *Sabır (1) Cesaret, Liderlik (1) Yardımlaşma, Dayanışma (1)	5
Toplam: 9		

* işareti ile gösterilenler kök değerlerdir

Tablo-31 incelendiğinde 8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında bulunan 6 temaya ait toplam 36 metnin 3’ü Halk Edebiyatı’na aittir. Zaman Ve Mekân temasındaki, Milli Kültür temasındaki ve Toplum Hayatı temasındaki 1’er

metnin Halk Edebiyatı'na ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 3 temada Halk Edebiyatı metnine rastlanmadığı için değerler açısından incelenememiştir.

8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders kitabında tespit edilen 3 metinden; 1'i Efsane, 1'i Destan, 1'i de Halk Şiiri türüne aittir.

Kitapta bulunan Halk Edebiyatı'na ait 3 metinde toplam 9 değer tespit edilmiştir. Bu değerler arasından sevgi (3) değeri ön plana çıkmıştır. Kök değerler açısından bakıldığında ise 10 kök değer içerisinde sevgi (3),vatanseverlik (2) ve sabır (1) değerlerinin tespit edildiği görülmüştür.

8.Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında yer alan Kız Kalesi adlı metindeki değerlerle ilgili örnekler aşağıda verilmiştir:

Kız Kalesi adlı metinde Bey'in kızına olan düşkünlüğü sevgi değerini karşılarken, kızını korumak için kale yaptırması aile bütünlüğünü koruma değerini karşılar.

5. BÖLÜM

5.1.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada 2005 – 2006 Eğitim öğretim yılından başlayarak 2018-2019 Eğitim Öğretim yılına kadar okutulan Türkçe ders kitaplarından MEB, Ders Destek, Eksen, Başak, Ez-De, Dörtel, Cem, Ada, Pasifik, FCM, Gizem, Evren, Doku, Koza, Enderun yayınlarına ait toplam 29 ders kitabı incelenmiştir.

Tablo 32: Araştırmada İncelenen Ders Kitapları ve Metin Sayıları

Sıra no	Ders Kitabı Eğitim Öğretim Yılı	Ders Kitabı Sınıf Seviyesi ve Yayınevi	Metin Sayısı	Tespit Edilen Halk Edebiyatına Ait Metin Sayısı	Halk Edebiyatı Metinlerinin Yüzdesi
1	2018-2019	8.Sınıf MEB Yayınları	40	8	20,00%
2	2018-2019	7.Sınıf MEB Yayınları	40	5	12,50%
3	2018-2019	7.Sınıf Ders Destek Yayınları	40	6	15,00%
4	2018-2019	7.Sınıf MEB(2) Yayınları	40	6	15,00%
5	2018-2019	6.Sınıf Eksen Yayınları	40	10	25,00%
6	2018-2019	6.Sınıf MEB Yayınları	40	9	22,50%
7	2017-2018	5.Sınıf MEB Yayınları	40	6	15,00%
8	2017-2018	6.Sınıf Başak Yayınları	40	5	12,50%
9	2017-2018	7.SınıfEz-de Yayınları	30	3	10,00%
10	2017-2018	8.Sınıf Dörtel Yayınları	36	2	5,56%
11	2016-2017	5.Sınıf MEB Yayınları	56	7	12,50%
12	2015-2016	5.Sınıf Cem Yayınları	30	6	20,00%
13	2015-2016	8.Sınıf MEB Yayınları	30	4	13,33%
14	2014-2015	7.Sınıf Ez-de Yayınları	36	8	22,22%
15	2013-2014	5.Sınıf Ada Yayınları	40	2	5,00%
16	2013-2014	6.Sınıf MEB Yayınları	40	2	5,00%
17	2013-2014	7.Sınıf Pasifik Yayınları	36	3	8,33%
18	2013-2014	8.Sınıf Ada Yayınları	36	1	2,78%
19	2012-2013	5.Sınıf FCM Yayınları	48	3	6,25%
20	2012-2013	7.Sınıf Gizem Yayınları	36	1	2,78%
21	2011-2012	5.Sınıf Ada Yayınları	48	4	8,33%
22	2010-2011	6.Sınıf Evren Yayınları	36	1	2,78%
23	2009-2010	6.Sınıf Doku Yayınları	36	2	5,56%
24	2009-2010	8.Sınıf Koza Yayınları	36	4	11,11%
25	2008-2009	7.Sınıf Koza Yayınları	36	1	2,78%
26	2008-2009	8.Sınıf Enderun Yayınları	42	4	9,52%
27	2007-2008	6.Sınıf Koza Yayınları	36	3	8,33%
28	2006-2007	7.Sınıf MEB Yayınları	24	1	4,17%
29	2005-2006	8.Sınıf MEB Yayınları	36	3	8,33%
Toplam			1104	120	10,87%

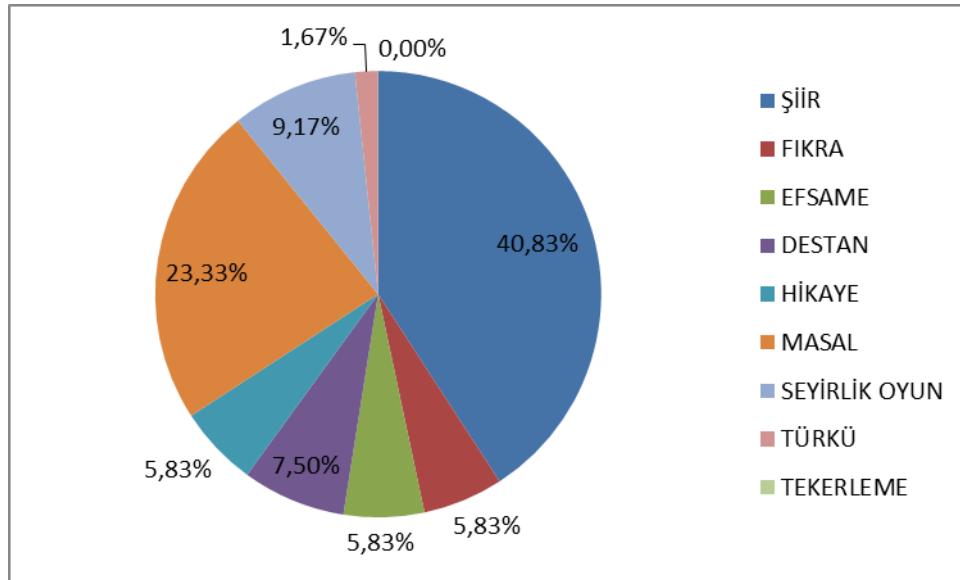
Tablo 32’de yer alan verilere göre araştırmada incelenen 29 Ortaokul Türkçe Ders Kitabı’nda yer alan toplam 1104 metin içerisinde 120 metnin (%10,87) Halk

Edebiyatı'na ait olduğu görülmektedir. Bu oran oldukça düşük kalmıştır. Bu orana bakılarak Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yeterince Halk Edebiyatı metinlerine yer verilmediği sonucu çıkarılabilir.

İncelenen ders kitapları arasında Halk Edebiyatı'na ait metnin en çok bulunduğu kitap, tespit edilen 10 metinle (%25,00) 2018 – 2019 Eğitim Öğretim yılında okutulan 6.sınıf Eksen Yayınlarına ait ders kitabıdır. Halk Edebiyatına ait metin sayısının oransal olarak %2,78 ile en az olduğu toplam 4 ders kitabı vardır. Bu kitaplar; 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında okutulan 8.sınıf Ada Yayınları, 2012-2013 Eğitim Öğretim yılında okutulan 7.Sınıf Gizem Yayınları, 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında okutulan 6.Sınıf Evren Yayınları ve 2008-2009 Eğitim Öğretim yılında okutulan 7.Sınıf Koza Yayınları'na ait ders kitaplarıdır.

Araştırmada tespit edilen 120 Halk Edebiyatı'na ait metnin türlere göre dağılımı şu şekilde olmuştur. En çok tespit edilen tür halk şiiri (49) olmuştur. Onu sırasıyla masal (28), geleneksel seyirlik oyunlar (11) ve destan (9) türleri izlemiştir. En az rastlanan türler ise türkü (2) ve tekerleme (0) türleri olmuştur.

Şekil 1: Halk Edebiyatı Türleri Dağılımı

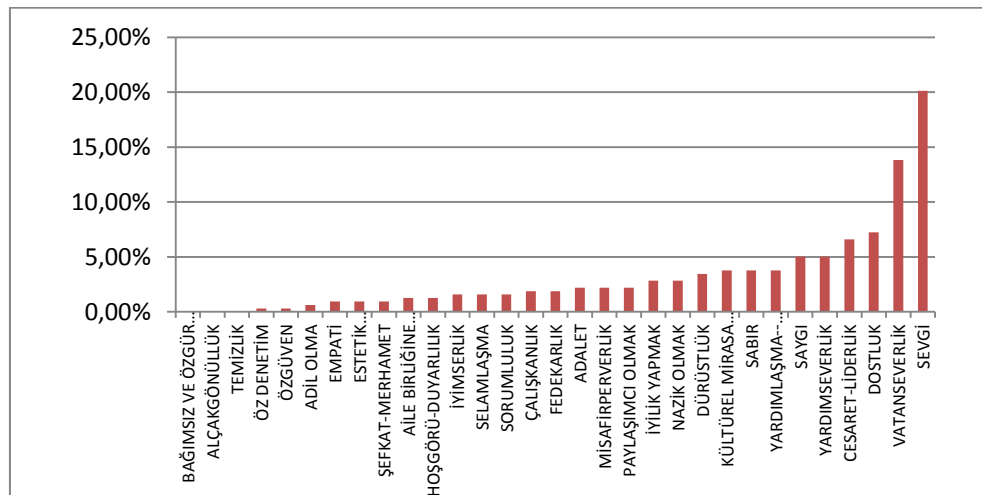
Şekil-1 de görüldüğü gibi tespit edilen Halk Edebiyatı metnlerinin büyük bir çoğunluğunu şiir türü ve masal türü oluşturmaktadır. Bu grafiğe göre hikaye, fıkra,

efsane, türkü ve tekerleme türlerine incelenen Türkçe ders kitaplarında yeterince yer verilmediği görülmektedir.

Kitaplarda yer alan metin sayıları ve tema isimleri yıllara ve yayınevlerine göre farklılık gösterse de belli başlı tema isimleri Halk Edebiyatı türünde metinlere rastlanması açısından ön plana çıkmıştır. İnceleme sonucunda toplam 29 farklı tema ismine ulaşılmıştır. Milli Kültürümüz (22), Erdemler (13) ve Milli Kültür (11) temalarında Halk Edebiyatı'na ait metinlerin yer alması açısından ön plana çıkmışlardır. Bu tema isimlerinin de zaten hem Halk Edebiyatı hem de değerler eğitimi açısından uyumlu isimler olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmada MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından belirlenen 27 değer ve daha sonraki yıllarda belirlenen 10 tane kök değer dikkate alınmıştır ancak bu 10 kök değerle 27 değer arasında ortak olan değerler de olduğundan incelenen metinler toplam 31 değer üzerinden taranmıştır. 31 değer üzerinden taranan Halk Edebiyatı metinlerinde 28 farklı değer tespit edilmiştir. Bu 28 değerın metinlerde toplam 318 kere geçtiği tespit edilmiştir. Bunların içerisinde en fazla tespit edilen değer sevgi (64) değeri olmuştur. Sevgi değerini vatanseverlik (44), dostluk (23), cesaret-liderlik (21), yardımseverlik (16) ve saygı (16) değerleri takip etmiştir. İncelenen Halk Edebiyatı'na ait metinlerde bağımsız ve özgür düşünebilme, temizlik ve alçakgönüllülük değerlerine hiç rastlanmamıştır.

Şekil 2: Tespit Edilen Değerlerin Yüzdelerik Dağılımı

Şekil-2 incelendiğinde sevgi değeri %20,13, vatanseverlik değeri %13,84, dostluk değeri %7,23, cesaret-liderlik değeri %6,60, yardımseverlik değeri %5,03 ve saygı değeri %5,03 olarak tespit edildiği görülmüştür. Sadece bu 6 değer toplam %57,86 oranına sahip olması geriye kalan 25 değer çok az sayıda tespit edildiğini göstermektedir. Değerlerin Halk Edebiyatı metinlerinde dengeli bir şekilde dağılmadığı, 6 değer ön plana çıktığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu araştırma Deniz ve Karagöl'ün (2011) yaptığı araştırma ile paralel sonuçlar içermektedir. Yine benzer bir sonuca da Kahya, (2018) ders kitaplarındaki etkinlikleri değerler eğitimi açısından incelediği araştırmada ulaşmıştır. Kahya (2018), Araştırma sonucunda sevgi değerinin ön plana çıktığını ve bazı değerlerin arka planda kaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Sevgi değerinin ön plana çıktığı başka bir araştırmada Çapoğlu (2014), Türkçe ders kitaplarındaki şiirleri değerler açısından incelemiştir. Örneklem olarak seçtiği 7 kitaptan 33 adet şiir incelenmiştir. Araştırma sonucunda 17 başlık altında toplam 104 adet değer tespit edilmiştir. Bu değerler içinde en fazla işlenen değer ise insan sevgisi değeri olmuştur.

Aktaş ve Çelikpazu'nun (2011) MEB 6, 7 ve 8. Sınıf ders kitaplarındaki metinleri değerler iletimi açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda “sevgi” ve “çalışkanlık/azim ve kararlılık” değerinin üç sınıf düzeyinde en çok iletilen/sezdirilen değerler olduğunu tespit etmişlerdir.

Aral'ın (2008) çalışmasında 6.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan değerleri tespit ettiği araştırmada da paralel sonuçlar çıkmıştır. Araştırma sonucunda sağlıklı olmaya önem verme, temizlik ve hoşgörü değerine hiç rastlanmazken dini duygular, sevgi ve saygı değerlerine sıkça yer verildiği görülmüştür.

Araştırmada ele alınan ders kitapları arasında en fazla değer tespit edildiği kitap 2018-2019 eğitim öğretim yılında okutulan 8.sınıf MEB yayınlarına ait ders kitabı olmuştur. Bu kitapta toplam 29 değere (%9,12) rastlanmıştır. En az değer tespit edildiği kitap ise sadece 1 değer (%0,31) bulunduğu 2006-2007 eğitim öğretim yılında okutulan 7.Sınıf MEB yayınlarına ait ders kitabıdır.

MEB'in 2019 yılında Türkçe dersi öğretim programına aldığı 10 kök değerini Halk Edebiyatı metinlerinde yer aldığını tespit edilmiştir. Kimi değerler sıklıkla yer almasa da bu 10 kök değere ait örnekler ders kitaplarında yer almaktadır.

Araştırma sonucunda ders kitaplarında yer verilen Türk Halk Edebiyatı metinlerine bazı ders kitaplarında çok az yer yerildiği görülmektedir. Benzer bir sonuca da Gökahmetoğlu (2010) ulaşmıştır. Toplam 3 yayınevine ait öğrenci ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarını inceleyen Gökahmetoğlu, inceleme sonucunda Halk Edebiyatı metinlerinin Türkçe ders kitaplarında yer alma oranını oldukça düşük bulmuştur. Oransal olarak 9 kitap setinin hiçbirinde % 20'lik bir oran yakalanamamıştır. Oranlar genel olarak % 10'larda kalmıştır. Bu bağlamda kitap setlerinde Türk Halk Edebiyatı metinlerinin sayısı oldukça yetersiz kalmıştır.

Ders kitaplarındaki metinler incelendiğinde bazı metinlerin bir eğitim öğretim yılında 6.sınıf ders kitabında diğer eğitim öğretim yılında ise 8.sınıf ders kitabında yer aldığı görülmüştür. Metinlerin öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanması gerektiği düşünüldüğünden aynı metinlerin farklı sınıf seviyelerinde okutulması yanlış bir tutum olarak görülmüştür.

5.2. ÖNERİLER

Ele alınan Türkçe ders kitaplarındaki metinler incelendiğinde Halk Edebiyatı'na ait metin sayılarının yayınevleri ve yıllara göre farklılık gösterdiği görülmüştür. 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda ders kitapları 8 temadan oluşur ve 40 metin yer alır denmiştir ancak bu metinlerin türlere göre dağılımı yayınevlerine ve kitap yazarlara bırakılmıştır. Bu yüzden bazı ders kitaplarında 8 tane Halk Edebiyatı metnine rastlanmış bazılarındaki 5 tane Halk Edebiyatı metnine rastlanmış, bazı ders kitaplarında ise bu sayı 1-2 metne kadar düştüğü görülmüştür. Türkçe Öğretim Programı'nda ders kitaplarında bulunması gereken Halk Edebiyatı'na ait metinlerin sayısı net bir şekilde belirlenmelidir.

Bazı türlere ortaokul Türkçe ders kitaplarında yeterince yer verilmediği görülmüştür. Türkü, tekerleme, halk hikayesi, fıkra, efsane gibi türlere de ders kitaplarında daha sık yer verilmelidir.

Ders kitaplarında sadece 5,6 değer üzerine yoğunlaştığı görülmüştür. Ders kitaplarında değer aktarımın sağlanabilmesi için değerlerin metinlere dağılımında bir denge olmalıdır.

MEB tarafından belirlenen kök değerler üzerinde durulmalı, bu değerlerin içi alt değerlerle doldurulmalı ve bu değerler üzerine daha çok yoğunlaşılmalıdır. Ders kitaplarında buna göre metin seçimi yapılmalıdır.

Ders kitapları için seçilecek metinler titizlikle seçilmelidir. Geniş bir metin havuzu olmalı ve aynı metinler yıllar içinde tekrara düşmemelidir.

KAYNAKÇA

Akarsu, S. (2015). “İlkokul(1-4) ve Ortaokul(5-8) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Değerler Bakımından İncelenmesi Ve Değerler Eğitime İlişkin Öğrenci Algıları” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Van.

Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Yardımsızlık” Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aksan, D. (2011), *Türkçenin Gücü*, Ankara: Bilgi Yayınları.

Akyol, Ş. (2010).*İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.

Alan, Y.(2012).*Türkçe Ders Kitaplarındaki Okuma ve Serbest Okuma Metinlerinin Dini ve Ahlaki Değerler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.

Aral, D. (2008).*Milli Eğitim Bakanlığı'nun Hazırladığı 6.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Bolu.

Arısoy, E. (2014).*Ayla Çınaroğlu'nun Çocuk Romanlarında Dilin Kullanımı ve Evrensel Değerler*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

Atabek, E. (1999). *Hayatımız ve Değerlerimiz*. Cumhuriyet Kitapları Yayınları, İstanbul.

Atalay, D. (2013). *2012-2013 Öğretim Yılı İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi ve Duygular Temalarının Değerler Eğitimi*

Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Manisa.

Aydın, M. (2011). *Değerler, İşlevleri ve Ahlâk*. Eğitime Bakış Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi. 7(19), 39-45.

Avcı, Y. (2013). *Milli Edebiyat Dönemi Romanlarının (1911- 1923) İnsani Değerler ve Türkçe Eğitime Katkıları Bakımından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.

Bezirci, A. (1993). *Türk Halk Şiiri*. İstanbul: Say Yayınları.

Belet, D. ve Deveci, H. (2008). *Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 2-4 Mayıs 2008, Çanakkale.

Boratav, P.N. (2002). *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*. İstanbul: Kültür Bakanlığı.

Borataav, P. N. (2013). *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Bilgesu Yayınları

Bostrom, K. L (1999). *The Value Able Child, Teaching Values at Home and School*, Addison Wesley Educational Publishers Inc. Illinois.

Bütün, M. ve Demir, M.B. (Ed.). (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. (3.Baskıdan Çeviri)*. Pegem Akademi, Ankara.

Cihan, N. (2010). *Türkçe Öğretimi Amaçlarının Değerler Aktarımı Bağlamında Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi Ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış. *TurkishStudies - International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic*. 9(2), 429-436.

Çalışkan, A. (2016).*İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

Çapoğlu, E. (2014).*Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerde Yer Alan Değerler* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya

Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul, Alfa Yayınları

Çelikkaya, E. ve Aktaş, E. (2011). *MEB 6,7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi*. TurkishStudies Dergisi. 6(2), 413-424.

Çevik, Y. (2014). *Türkçe Öğretim Programlarında Değerler ve Dede Korkut Hikâyelerinin Değerler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Burdur.

Demir, G. K. (2016). Atasözleri ve deyimlerde kan kavramı. Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 41, 13-35. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/218899> sayfasından 24.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Demirel, Ö. (2000). *Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Demirel, Ö. (2002). *Türkçe Öğretimi*. Pegem Yayıncılık, Ankara.

Deniz, K ve Karagöl, E. (2018). *Değerler Eğitimi Açısından Ortaokul Türkçe Ders Kitapları*.

Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.

Duymaz, A. (2002). *İrfanı Arzulayan Sözler – Tekerlemeler. (1. basım)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazanılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi. 1(1)*, 79-96.

Elçin, Ş. (1995). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları

Emirhan, T. (2016). *Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Samsun.

Esen, Ş. (2016). *Memduh Şevket Esendal'ın Hikâyelerinin Söz Varlığı ve Değerler İletimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.

Fırat, H.ve Mocan, A. (2014).Türkçe Ders Kitaplarındaki Hikâyelerde Yer Alan Değerler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 25-49.

Girmen, P. (2013). Türkçe Eğitiminde Atasözleri ve Değer Eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi. 11(25)*, 117-142.

Göçer, A. (2007). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Ölçme Ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi, III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongre Bildirisi, 18 - 20 Haziran 2007, Adana.

Gökahmetoğlu, E. (2010). *İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Kitap Setlerinde Türk Halk Edebiyatı Türleri ile Türkçe Öğretimi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Gönen, S. (2011). Batı Türklerinin Manzum Atasözleri. Konya

Güfta, H., Kan, O. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Dil İle İlgili Kültür Ögeleri Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 239-256

Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N.K. (2007) *Çocuk edebiyatı. (1. basım)*. Ankara: Öncü Kitap.

Güven, A.Z. (2014) *Değerler Eğitimi ve Türkçe Derslerinde Değerlerin Kullanımı*. Palet Yayınları, Konya.

Güzel, A. ve Torun, A. (2003) *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı. (1. basım)*. Ankara Akçağ Yayınları.

Güzel, A. ve Torun, A. (2005) *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı. (3. basım)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Halstead, J. Mark & Taylor, J. Monica (2000). Learning and Teaching about Values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.

Hökelekli, H. (2010). Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış. Eğitim, Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 6(18), 4-10.

İlaydın, H. (1992). *Türk Edebiyatında Nazım*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Kahya, A. (2018). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Kalaça, H. (2013). *Türk Atasözleriyle Değerler Eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kale, N. (2007). Nasıl Bir Değerler Eğitimi? *Değerler ve Eğitimi Uluslar Arası Sempozyumu*. Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.

Kan, Ç. (2009). “Değişen Değerler ve Küresel Vatandaşlık Eğitimi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi, Eylül, 17(3)*, 895-904.

Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475

Kaya, D. (1999). *Anonim Halk Şiiri*. (1. basım). Ankara: Akçağ Yayınları.

KILIÇ, Durmuş (2006). “*Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri*”, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi (Editörler: Özcan Demirel, Kasım Kıroğlu), Ankara: PegemA Yayıncılık.

Koç, M. (2013). *8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Koçağan, F.Ö. (2012). *İlköğretim 4-5. Sınıf İçin Hazırlanan Öyküleyici Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik ve Değerler Yönünden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.

Köklügiller, A. (1974). *Türkçe Edebiyat Sözlüğü*. İstanbul: Hür Yayınları.

Kurtoğlu, Fatma S. (2019). Kök Değerler Açısından Hacı Bektaş Veli'nin Eserleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*

MEB, (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

MEB, (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

MEB. (2010). *18. Milli Eğitim Şurası Kararları*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

MEB (2017). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

Mehdiyeva, G. (2016). *Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerinde Değerler Eğitimi Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.

Neuman, W. L. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar. (6. Basım)*. (Çev. S. Özge). Yayın Odası Yayıncılık, Ankara.

Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları

Sakaoğlu, S. (2013). *Efsane Araştırmaları*, Konya: Kömen Yayınevi

Sandıkçı, E. (2014). *Hasan Nail CANAT'ın Eserlerinde Değerler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

Seyyar, A. (2004). *Davranış Bilimleri Terimleri Sözlüğü*. Beta Yayınları, İstanbul

Susar Kırmızı, F. (2014). 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinde Yer Alan Değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.

Sürmeli, A. (2015). *Peyami Safa'nun Romanlarında Değerler Eğitimi ve Türkçe*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya

Tarhan, N. (2011). *Güzel İnsan Modeli*. Timaş Yayınları, İstanbul

Tezcan, M. (1974). Türklerle İlgili Stereotipler (kalıp yargılar) ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*.

Tezgel, R. (2006). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında İnsan Hakları ve Değer Eğitimi. *II. Uygulamalı Etik Kongresi Bildiri Kitabı*, 637-645. ODTÜ Yayınları, Ankara.

Türk Dil Kurumu, (2005). *Türkçe Sözlük* (10. Baskı). TDK Yayınları, Ankara.

Türkyılmaz, D. (2009). Masal Bilmece İlişkisi Bağlamında Türk Masalarında Bilmece Unsurları. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Bahar (10), 155-164.

Yalçın, A, ve Aytaç, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. (1. basım). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yavuz, M. H. (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara

Yılmaz, T. (2011). *Yaşayan Âşıklık Geleneği, Âşıklardan Halk Hikâyeleri II*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.